

Riksdagens protokoll

2002/03:44

Onsdagen den 22 januari

Protokoll
2002/03:44

Kl. 09.00 – 12.29

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman och riksdagsledamöter! Välkomna åter! I dag genomförs årets första partiledardebatt i Sveriges riksdag. Alf Svensson inleder därmed också sin 31:a säsong som partiledare – vår stora respekt för detta.

Samtidigt, på andra platser i vårt land, sker andra saker.

I Halmstad lämnas treåriga Elin på dagis av pappa som går till jobbet på verkstaden. Samtidigt sätter sig 25-åriga Muhammed vid köksbordet i Norsborg för att läsa dagens platsannonser.

På en mellanstadieskola i Tyresö skriver eleverna uppsats om sitt jullov. Samtidigt hämtar ambulansen en ung tjej som tagit en överdos i en lägenhet någonstans i Göteborg.

30-åriga Malin tar en joggingrunda innan hon sätter sig på bussen till Högsolan i Östersund. Samtidigt frågar Marianne sin sjukgymnast om hon någonsin kommer att kunna gå till jobbet igen på Malmö Allmänna Sjukhus.

I Eskilstuna har just pensionären Uno Zetterlund satt på TV:n för att följa dagens partiledardebatt, och en småföretagare i Skellefteå får en orderbekräftelse från Tyskland på sin fax. Samtidigt läser småspararen Bengt sitt årsbesked från banken och ser att de fonder han sparat i har sjunkit i värde.

Detta är Sverige, en svensk vardag, och detta är den vardag som är denna riksdags arbetsfält. Det arbete som ligger framför regering och riksdag kommer att påverka miljoner svenskers verklighet. Jag ska i all korthet skissa den dagordning som jag ser för våren.

Först och viktigast: Ohälsan ska minska. Under våren presenterar regeringen en rad åtgärder. Sjukskrivningsprocessen reformeras. Rehabiliteringen förbättras. Handläggningen beträffande arbetsskadade koncentreras. Drivkrafterna ska förbättras för att arbetsgivarna ska minska sjukfrånvaron. De finansiella samordningarna mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården och arbetsmarknadsmyndigheterna stärks.

Integrationen av invandrare på arbetsmarknaden ska förbättras. En arbetsmarknadspolitisk proposition med åtgärder för invandrare och långtidsarbetslösa presenteras.

Diskrimineringslagstiftningen vidgas till fler samhällsområden.

Villkoren för utsatta kvinnor och barn ska förbättras. Reglerna mot barnnäktenskap skärps. Besöksförbudslagen förstärks. Skyddet för barn i utsatta situationer förbättras. En handlingsplan för ökad jämställdhet utarbetas. Fler poliser utbildas.

Kvaliteten i skolan, vården och omsorgen ska öka. Därför ska satsningarna på fler vuxna i skolan fortsätta och fullföljas. Ökade resurser tillförs vården.

Konsumenternas ställning ska stärkas. Konkurrensen ska öka och prisjämförelser underlättas. Regeringen kommer att föreslå en ny lag för att stärka konsumenternas rättigheter vid finansiell rådgivning.

Prisinformationslagen utvidgas till att omfatta också elkraft, telekom och finansiella tjänster.

Skatterna ska vara rimliga och rättvisa. Generationsskiften i företag underlättas. Fastighetsskatten dämpas. Skattefrihet införs på kapitalvinst och utdelning på näringsbetingade andelar.

Bostadsbyggandet ökas. Regeringen avser att föreslå riksdagen att inrätta ett investeringsstöd för små och medelstora hyresrätter för att öka bostadsbyggandet och möjliggöra rimliga hyror också för nybyggda lägenheter.

Politiken för internationell solidaritet och samarbete ska utvecklas. En proposition om en ny samlad utvecklingspolitik presenteras. Biståndet höjs.

Herr talman! Det här är några av punkterna på vårens dagordning. Detta arbete ska göras, och kan göras, trots den ekonomiska tillbakagång som präglar världsekonomin.

Hela Europa upplever en konjunktursvacka. Utvecklingen i Tyskland, den europeiska ekonomins motor, är särskilt oroande. Där är tillväxten mycket låg, arbetsmarknadsläget dystert och statsfinanserna under stor press. Också i Frankrike och Italien har man problem med statsfinanserna.

Ändock är det så att vi nu upplever en ordentlig lågkonjunktur i Europa utan att vi har en valutaoro. Så var det alltid tidigare innan Europas länder slöt sig samman omkring det projekt som har mynt och sedlar som vi kallar för euro. Därmed har vi fått in en ny stabilitet och en ny säkerhet också vid ekonomisk nedgång. Kanske är det vid sådana tillfällen som vi bäst behöver den typ av samarbete som den monetära unionen representerar. Det är därför som Sverige också bör vara med i den växande gemenskapen. Euron har kommit inte bara för att stanna utan också för att växa och utvecklas.

Snart är euron det man använder i de baltiska länderna som betalningsmedel, och snart är det så i Polen. Om det blir som vi tror, nämligen att även Norge söker ett medlemskap, kommer också Norge att ha denna valuta. När danskarna går till ny folkomröstning vet vi inte men mycket talar för att det sker inom en nära framtid.

Euron växer. Det blir det vanliga i Europa – ett Europa där Sverige är med och påverkar utvecklingen. Jag vill att vi ska vara med i den här gemenskapen. Jag vill inte att vi ska stå vid sidan om – särskilt som vi nu också ser att euron fungerar i en lågkonjunktur och att den också skulle fungera väl för oss. Vi har allt att vinna på att vara med och påverka vår framtid, och vi har allt att förlora på att ställa oss vid sidan om.

Svensk ekonomi påverkas naturligtvis av den nedgång som nu pågår i omvärlden. Arbetslösheten ligger dock fortfarande i huvudsak stilla; den stiger inte. Däremot utvecklas inte sysselsättningen på det sätt som vi skulle önska. Men vår ekonomi och våra statsfinanser står förhållandevis starka. Det går bättre för oss än för många andra länder. Under senare tid bekräftar en rad undersökningar den bilden.

Sverige har en starkare tillväxttakt än andra OECD- och EU-länder om man tittar på snittsiffrorna. Sverige är det land som bäst uppfyller Lissabonkraven. Den utvärdering som kommissionen gör visar att Sverige oftare än något annat land hamnar bland de tre bästa i de olika kategorier som man jämför länderna emellan. Det är för att vi ska komma till ett läge då Europa är konkurrenskraftigt för att vi därigenom ska kunna bevara vår välfärd också i framtiden.

Nu varnar kommissionen för en sak, och den är viktig för oss i denna riksdag att ta till oss. Man säger att det finns en risk för att Europas ekonomi blir tudelad. Det är tre länder som mer än andra har förutsättningar att växa, utvecklas och dra ifrån. Det är Sverige, Finland och Danmark. De andra riskerar att halka efter.

Jag vet inte hur många debatter vi haft i den här kammaren, men i Sverige precis som i Europa i övrigt har det hävdats att ett högt skatteuttag inte skulle vara möjligt att förena med en god tillväxt och god ekonomisk utveckling. Det finns partier i den här riksdagen som har gjort skattefrågan till sin i stort sett enda politiska fråga. Bara man sänker skatten löser man alla problem.

Nu varnar EU-kommissionen – säga vad man vill om EU-kommissionen, men jag upplever den inte som en vänsterextrem kraft i europeisk debatt – för tudelningen i Europas ekonomi. De tre länder som man pekar ut som de som kan dra ifrån de andra är alla länder med ett mycket högt skatteuttag. Jag skulle tro att Finland, Sverige och Danmark är de tre länder som har högst skatteuttag i Europaunionen. Vi drar nu ifrån de andra i tillväxt.

Detta lär oss återigen att det inte handlar om hur höga skatter vi tar ut utan om hur vi använder våra skatter. Läger man pengarna på att utveckla forskningen, på att ge barnen en bra utbildning, på att ge ungdomarna den bästa möjliga starten i livet och på så sätt bygger ut den framtida förmågan att prestera både ny kunskap och ny produktion, då använder man skattepengarna på ett sådant sätt att tillväxten tar fart.

Vi ska inte förhåva oss på något sätt. Men vad jag vill säga med detta är att vi socialdemokrater inte köper den bild som alltid trumpetats ut och som är av det slaget att ett högt skatteuttag omöjliggör en hög tillväxt. Så är det inte. Hur skattepengarna används avgör tillväxtförmågan. Där kan vi bli bättre, men jämfört med andra har vi, åtminstone just nu, ingenting att skämmas för.

Sverige har bäst tillväxtförutsättningar enligt den globala rankning som Merrill Lynch gör, FN placerar oss högst vad gäller välfärd och välstånd. Vi ska vara glada över det men inte, som vi säger, nöjda. Sverige måste bli bättre och mer rättvist, men vi har ingen anledning att överge vår samhällsmodell med en stor gemensam sektor som vi betalar gemensamt. Det inte bara går att förena med god tillväxt, det kanske rentav är så att det driver tillväxten i sig.

Vi är beroende av vår omvärld. Vi kan önska att det inte vore så, men så är det. Just nu är det mer osäkert än någonsin. Då tänker jag naturligtvis på den väntan som är inför de slutliga ställningstagandena kring situationen i Irak. Väntan kan vara en förfärlig tid, en fruktansvärd tid. Jag har precis som ni andra läst om och sett bilder på amerikanska pojkar och flickor, brittiska killar och tjejer som drar i väg till Persiska viken, bilder som når oss som visar hangarfartyg, tankar, flygplan och soldater i väntan på order. Hans Blix och vapeninspektörerna i Irak förbereder sig för att alldeles snart lämna ytterligare en rapport till FN:s säkerhetsråd. Världen väntar, och vi väntar.

President Bush uttalar sig i medier, och alltid analyseras varje stavelse i det han säger i väntan på någonting nytt eller det definitiva beskedet från amerikansk sida. Väntan är också vad som just nu plågar tusentals män, kvinnor och barn i Irak. Det är deras land som står i fokus, för de flesta av dem en vanlig plats för deras vardag, där man bor och lever, handlar, jobbar, odlar marken och tar hand om barnen. De väntar med livet som insats. Men det är också en diktators land. Det är ett land där förtryck och politisk förföljelse är lika mycket vardag för befolkningen som barnens skolgång, ett land som kanske hyser massförstörelsevapen.

Väntan kommer att vara ytterligare en tid. Ännu vet ingen av oss hur det kommer att sluta. Hur det än går kommer vi alla att påverkas. Alla vill vi att kriget ska undvikas. Ansvaret ligger hos den irakiska ledningen, ytterst hos den irakiske diktatorn, som måste samarbeta och finna en fredlig lösning på konflikten. Alla måste respektera vapeninspektörernas arbete och FN:s säkerhetsråds beslut. FN är och måste vara det globala forum där vi når lösningar på avgörande världsfrågor. För Sverige och svensk utrikespolitik är det här en princip som vi har bekant oss till sedan lång tid tillbaka.

Nu har FN ett av de svåraste uppdrag de har tagit på sig på mycket lång tid. Resolution 1441 ger ramen för dess agerande. Vapeninspektörerna har ett utomordentligt svårt arbete. De förtjänar allt det stöd de kan få, och de kräver samarbete, medverkan från den irakiska statsledningen. Att i det här läget uttrycka någonting annat än en förhoppning om en fredlig lösning är naturligtvis fel, samtidigt som vi vet att det i FN:s resolution finns möjligheten att, om man inte kommer fram i samarbete med Irak, också ta till militära medel efter ytterligare ett beslut i säkerhetsrådet. Sker så är det folkrätten som har talat. Om inte så sker, sker någonting annat under tiden som förändrar situationen, troligen baserat på vapeninspektörernas arbete. Oavsett vilket som sker kommer vi att vara lojala mot det beslut som FN fattar. Vi har bestämt oss för att det bästa skyddet för ett litet land är att en internationell rättsordning på så sätt hävdas och byggs upp.

Irakfrågan är vårens stora politiska utmaning internationellt. Omkring den har vi anledning att hävda demokratins och det internationella samarbetets principer.

Herr talman! Jag inser naturligtvis att en partiledardebatt av det här slaget spänner över vida fält, och jag är beredd att i repliker utveckla de synpunkter jag här har antytt men också att i repliker svara på andra frågor.

(Applåder)

Anf. 2 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Låt mig komma tillbaka till skrytvalsens senare. Av någon anledning glömde statsministern företagsutflyttningarna, konkurserna, den vikande konjunkturen, problemen. Det var glatt, det var en glattad yta. Men låt oss komma tillbaka till den frågan.

Göran Persson beskrev en svensk vardag. Jag tycker att det är alldeles rätt, så långt är vi överens, att vi i Sveriges riksdag faktiskt ska försöka fundera igenom hur det vi gör påverkar människors val. Men jag skulle vilja lägga några exempel till dem Göran Persson tog.

Just nu väntar Sune Olofsson, fortfarande efter ett år, på sin höftledsoperation, trots att han har betalat skatt hela sitt liv och inte så små skatter.

Bosse och Maria Larsson funderar på hur de ska klara barnomsorgen. De passar inte riktigt in i det mönster som är bestämt åt dem, och de klarar det varken ekonomiskt eller på ett sätt som är bra för barnen.

Och där sitter Rune Karlsson vid sitt köksbord och funderar på hur han ska klara av kommunalskattechocken och de skyhöga elpriserna, för han har eluppvärmning i sitt hus.

Samtidigt – och det är också den svenska vardagen – sitter Göran Persson och Leif Pagrotsky vid förhandlingsbordet och diskuterar hur man ska avveckla ytterligare en av Sveriges säkra kärnkraftsreaktorer. Det råder elbrist och elpriserna är skyhöga. Företagare, fackliga företrädare, Göran Johnsson och många andra har varnat.

Vi hade en folkomröstning i kärnkraftsfrågan för 23 år sedan där det beslutades att kärnkraften skulle avvecklas i den takt som var möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. Vad man än tycker i frågan vet var och en att det som nu sker och det som skedde med Barsebäck 1 strider mot folkomröstningen 1980.

Göran Persson, byt sida! Tala om för kammaren att du är beredd att stoppa avvecklingen, inte att stoppa den säkra kärnkraften!
(Applåder)

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska svara på Bo Lundgrens frågor.

Först höftledsoperationen: Tror ni som sitter i denna kammare att det blir fler höftledsoperationer om man tar bort ytterligare resurser från sjukvården? Blir det fler höftledsoperationer utförda i Stockholms län om man låter de gigantiska underskotten slå igenom i form av att man avskedar tusentals medarbetare? Det är den eviga frågan. Vad Moderaterna aldrig har förstått och aldrig har tagit till sig är att det finns ett samband mellan insatserna för vård, omsorg och bra utbildning och de resurser som man är beredd att ställa till förfogande.

Om nu Bo Lundgren brinner för detta, driv då inte samtidigt kravet på jättelika skattesänkningar – mest åt dem som tjänar mest! Det är det första.

Det andra gäller kommunalskattechocken. Kommunalskatten höjs kraftigast här i Stockholm. Det är ingen som är glad över att skatten behöver höjas, självklart inte. Men man har tidigare haft en ledning i landstinget i Stockholm som medvetet har dragit på sig jättelika utgifter och avstått från att betala dem därför att man såg det som en demonstration

mot den sittande regeringen. Nu har det kommit in en ny majoritet som ersätter den gamla därför att folk är trötta på den typen av demonstrationspolitik, och då blir det naturligtvis högre kommunalskatter.

Moderaterna har aldrig orkat hålla ordning på utgifterna. Man misslyckades återigen i Stockholms läns landsting. Det är ju detta som har drivit fram skattehöjningen. Så är det.

Sedan energipolitiken: Det blir ingen utbyggnad av kärnkraften, Bo Lundgren. Det kommer att bli en avveckling. Hur mycket du än kramar dessa reaktorer måste du inse att de är skapade av människan. På dessa tär tidens tand, och det kommer en dag då alla ska vara ersatta, och den kommer snabbare än vad vi kanske anar.

(Applåder)

Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det finns en risk för att det i en del landsting kan bli längre köer till höftledsoperationer. Nu har ju Socialdemokraterna fått makten exempelvis i Stockholms läns landsting där köerna avskaffades av den borgerliga majoriteten. Nu blir det samma sak som vi har sett i de socialdemokratiska landstingen.

Skatteutjämningen tar miljard efter miljard från ett antal kommuner – eller rättare sagt från skattebetalarna, inte minst de som har sämst förmåga att betala – runtom i landet. Skälet till att borgerliga kommuner och Stockholms läns landsting nu höjer skatterna är att man inte kan klara av att betala den skatteutjämning som staten har lagt på kommuner och landsting. Där ligger kostnaderna och problemen. Det är alltså regeringens ansvar. Det är regeringen som återigen höjer skatterna.

Sedan försöker statsministern att blanda bort korten. Om alla skattepengar som vi betalar hade gått till pensioner, till vård, skola och omsorg hade argumentationen hållit, men så är det inte. Det finns två fel i den.

För det första är det mycket som inte går till de prioriterade områden som säkert måste ha mer resurser för att klara sig i framtiden.

För det andra blir de gemensamma resurser som vi kan använda större om man har större tillväxt i ekonomin – jag återkommer till det i mitt anförande.

För att ha en hög tillväxt måste vi också ha en bra energiförsörjning. Det är inte fråga om att nu, i dag diskutera en utbyggnad, utan det är fråga om att diskutera en politiskt beslutad avveckling. Visst, allting kommer så småningom att läggas ned därför att tidens tand urholkar möjligheterna att driva kärnkraftverk vidare. Men vad det handlar om är att Göran Persson och Leif Pagrotsky medvetet i förtid avvecklar kärnkraften med negativa miljökonsekvenser och välfärdskonsekvenser som följd, vilket också fackliga ledare har talat om.

Göran Persson, byt sida! Avveckla avvecklingspolitiken, inte kärnkraften!

(Applåder)

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Bo Lundgren och Moderaterna har en farlig energipolitik. Vi bygger ingen ny kärnkraft i Sverige. Vi är beroende av den som vi har. 50 % av vår elproduktion kommer från kärnkraft. Sverige är ett mörkt och kallt land och så blir det troligen också i fortsättningen. Vi

behöver ha mycket ström. Vi är beroende av kärnkraften, och vi vet att den så småningom kommer att ersättas med någonting annat. Ju längre vi väntar med detta, ju mindre planmässigt man genomför en avveckling, desto svårare – kanske också farligare – kommer den omställning att bli som de som kommer efter oss måste göra.

Försök att inse att det vi skapar av tekniskt underverk är inte evigt till sin karaktär! Försök också att inse, Bo Lundgren, att kärnkraften är förknippad med enorma problem och bekymmer! Hur ser till exempel avfallsfrågans lösning ut? Det finns kanske anledning att reflektera över det.

Nej, här backar vi inte undan. Det är ni moderater som har bytt sida. Ni talar ju om att ni ska bygga ut kärnkraften igen. Det vore värdefullt om det kunde dementeras, och kan det inte dementeras här har vi en ny situation i svensk politik.

Återigen skatteutjämningen: Varenda krona i skatteutjämningssystemet är ju en omfördelning över landet. Samtidigt som Bo Lundgren klagat över skatteutjämningssystemet borde han säga att om det upphör betyder det att stora delar av Sverige i övrigt får sin standard sänkt i motsvarande grad. Det gäller Norrland, sydöstra Götaland, stora delar av Bergslagen och Svealand. Det är så omfördelningen ser ut. Det är en fråga om solidaritet. De delar av landet som växer ska dela med sig till de delar som inte växer. En gång i tiden när bruken i Bergslagen växte så att det knakade beskattades de hårt och sedan byggde man upp utvecklingen i Stockholm. Så är det nu också. Det är det som är solidaritet.

Och kom ihåg att skatteutjämning innebär att det finns två sidor av diskussionen! Man tar inte bara på en kant, utan man ger också på den andra kanten. Så håller vi ihop Sverige, och det har Moderaterna aldrig varit intresserade av.

(Applåder)

Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Göran Persson har drivit en konstart till sin yttersta spets och det är att tala mycket men säga lite. Var det någon som kunde urskilja något besked eller någon nyhet på någon punkt över huvud taget? Muhammed som satt och läste platsannonser – om ni minns honom – fick han något besked i Göran Perssons anförande som gör att han kan känna större hopp inför framtiden?

Göran Persson övertolkar våldsamt en formulering från EU-kommisionen om att Sveriges ekonomi skulle vara så fantastisk. Jag har låtit Riksdagens utredningstjänst återigen utreda detta med vår plats i den så kallade välbästandsligan. Det sägs ju att vi ligger på 17:e plats. Men RUT gjorde ett noggrannare arbete. Det brukar sägas att vi ligger på 17:e plats, men om man inte avrundar så mycket ligger vi sist av de tre länder som ligger på 17:e plats, så i själva verket ligger vi på 19:e plats. När Göran Persson blev statsminister låg vi på 14:e plats. Att vi under de åren skulle haft en sådan fantastisk utveckling strider ju mot denna statistik.

Sedan förvånar det mig att statsministern inte hade någonting att säga om den svenska ungdomsskolan. Det är ju så många som oroar sig för situationen med trakasserier, våldet, de sjunkande kunskaperna och annat. Därför är det många som oroar sig för det förslag som kom häromdagen från Gymnasiekommittén, att vi nu ska få ett system i Sve-

rige där man ska få börja i gymnasiet även om man inte har klarat grundskolan. Vi försökte lyfta fram det här i valrörelsen, men då ville man inte ge några besked. Man antydde att så skulle det förstås inte bli. Nu ligger förslaget där på bordet, och skolminister Östros försöker hjälpa sin statsminister.

Nu skulle jag vilja ha ett besked av Göran Persson. Tycker Göran Persson att det är rimligt att man får börja på gymnasiet även om man inte har klarat grundskolan?

(Applåder)

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Konstart eller inte, till Lars Leijonborgs nivå kommer jag aldrig att nå. Men nog om detta.

Folkpartiet har ett problem i sin skolpolitik, det vet vi ju. Ni har valt den auktoritära linjen. Det är kommandon som nu skriks ut om vad som ska gälla. Jag tycker att det är utomordentligt tveksamt och illa valt med tanke på den tid vi lever i.

Vi tänker inte sänka några kunskapskrav. De enda som har idén om sänkta kunskapskrav i gymnasiet är Folkpartiet för alla de elever som ska läsa ett program som leder in mot en yrkesverksamhet direkt efter gymnasiet. Precis som sades på Lärarförbundets kongress för något år sedan är det rätt märkligt att man inte ska ha krav på den som ska arbeta i vården vad gäller kunskap om exempelvis historia eller någonting annat som är av allmänbildande karaktär. Där sviktar Folkpartiet.

Samtidigt är att gå in i gymnasiet för många av de pojkar och flickor som är i 16–17-årsåldern det första steget in i vuxenlivet. De lämnar grundskolan och kan själva välja en utbildning efter intresse. En del av dem har inte nått upp till de mål vi har för deras kunskaper i grundskolan. Vad gynnar dem bäst? Är det att gå om ett år i grundskolan med yngre kamrater? Är det det som de behöver i sin sociala situation, eller är det möjligheten att äntligen få läsa det de själva har valt och läsa i fatt det som de har missat? Vi vet ju av erfarenhet att de gör det om de får den möjligheten. Men för Folkpartiet passar inte det, för det stämmer inte med de slagord ni har bekant er till. Därför stänger ni den möjligheten.

Vi sänker inte kunskapskraven. Vi ser till att vi får med alla i gymnasieskolan, därför att gymnasieskolan är till för alla och Sverige blir starkare och friare på så sätt.

Det är ni som har problemet med skolpolitiken.

(Applåder)

Anf. 8 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det var en mycket bra krönika i tidningen Metro i går av en journalist som heter Jonas Hållén, som inte alls är någon folkpartist, tror jag, men som var mycket kritisk mot den skolpolitik som förs här i landet. Han undrade just varför man talar om nollvision i alla möjliga sammanhang men varför – han nämnde just Thomas Östros namn – Thomas Östros inte har en nollvision när det gäller underkända elever i grundskolan. Varför skulle vi inte kunna skapa en så bra grundskola att alla får de grundläggande kunskaperna i stället för att ge upp och säga att även om man inte har baskunskaperna ska man ändå få läsa vidare i

gymnasiet? Vi vet av erfarenhet att de läser i kapp, säger Göran Persson. Men det är ju just det vi inte vet.

Göran Persson inrättade någonting som heter det individuella programmet där man skulle läsa i kapp. Det är en katastrof. Det är nästan inga som har läst i kapp i det individuella programmet. Varför göra grundskola av gymnasiet? Varför inte se till att grundskolan löser sina uppgifter så att gymnasiet kan få vara gymnasium? Det är ju det som så många undrar.

Jonas Hållén skriver: "Nu vill Gymnasiekommittén gå ett steg längre: förkunskaperna till gymnasiet ska slopas helt. De som drabbas hårdast av en sådan politik är de ungdomar som kommer från hem som saknar studietradition och akademiskt utbildade föräldrar. I dagens svenska skolsystem hade jag knappast gjort någon klassresa. Meningen var att Sverige skulle få världens bästa skola. I stället håller vi på att få världens mest uppgivna skolpolitik." Och, tyvärr, så är det. Och tyvärr har Göran Persson inte givit något besked i dag som ger någon annan bild än världens mest uppgivna skolpolitik.

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Världens mest felaktiga beskrivning har vi just nu hört.

Den som såg nyheterna på TV i morse kunde se en väldigt intressant bild, nämligen hur vi är på väg att nu komma dithän att 50 % av vår ungdomskull går från gymnasiet in i högskolan. Man vill ha fler platser de kommande åren. Men redan nu har flickorna kommit dit, över 50 %, och pojkarna är på väg. De här framgångarna når vi därför att vi faktiskt ser till att så många som möjligt av dem som har förutsättningar att studera också stimuleras till detta.

Ingen i den här församlingen önskar en grundskola där man inte kommer igenom verksamheten, studerar färdigt med godkända betyg. Det är självklart, det är vi alla överens om. Det vore befängt att påstå något annat.

Men samtidigt måste vi se hur svår uppgiften är för många av de killar och tjejer som tycker att skolan är pest och pina, och som tycker att skolan kanske är just det värsta som finns. Inte är det Folkpartiets kvarsittning som är svaret på deras problem. Inte är det hårdare tag och den typen av lösningar som löser de här utomordentligt svåra situationerna, utan det är att se ungdomarna sådana som de är, hjälpa dem igenom den här perioden och se till att de får studera det som de vill studera. Sedan ställer man successivt allt ökande krav på dem vartefter de orkar bära dessa. Då får vi med fler. Vi kanske inte får med alla, men målsättningen är att få med alla. Och vi ser nu hur den politiken också resulterar i alltfler som studerar vid universitet och högskolor. Därmed får vi också en minskad social snedrekrytering. Det hänger ihop.

Det är Folkpartiet som är isolerat i den här politiken, därför att man har valt att slagordsmässigt söka sig tillbaka till ett 50-tal som inte längre existerar. Det beklagar jag, därför att Folkpartiet var en gång i tiden en progressiv kraft i skolpolitiken.

(Applåder)

Prot. 2002/03:44
22 januari

Partiledardebatt

Anf. 10 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Såvitt jag förstår är det bekant för statsministern att Zetterlund i Eskilstuna sitter och lyssnar eller tittar på oss denna morgon. När han hörde statsministerns inledning måste han väl tro att det var en beskrivning av landet Gosen eller någonting sådant som presenterades. Det skulle inte förvåna mig om Zetterlund efter ett tag tänkte eller kanske sade högt: Jag har hört det förr. Han kanske också tänkte som så att det är om andra han talar, för alla kan inte ha känt igen sig i denna beskrivning av ett land som flyter av mjölk och honung, vilket ju statsministern får Sverige att framstå som.

Vi vet, både Göran Persson, jag och vi alla att hundratusentals denna morgon inte orkar höra eller se på den här debatten.

I går var det ett program i TV som inte jag alls ska fästa mig vid precis. Men vi vet att hundratusentals i dag lider av vätskebrist. Vi vet att många i dag inte får en chans att, om de så hade velat, komma ut i friska luften.

Vi vet att många känner anonymitet och ensamhet. Vi har en diskrimineringsombudsman. Men är det någon grupp i vårt svenska samhälle som jag tycker att vi – och jag säger ”vi” – inte behandlar med värdighet, så är det våra äldre.

Statsministern sade att ohälsan ska minska – fattas bara! 114 miljarder kostade den förra året. Men det finns en mycket stor grupp, och den blir större och större, för vilka ohälsan inte kommer att minska. Den ska dock lindras, och man ska ha värdighet.

I en debatt som den som vi har nu tycker jag att statsministern, inte bara med ord utan med konkretion, måste tala om: Vad gör vi för den stora grupp som lever i omsorgen och som i dag de facto inte har den värdighet som de har rätt till?

(Applåder)

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi får väl försöka söka upp Zetterlund och höra vad han tycker om resonemanget.

Alf Svensson tar upp en viktig fråga, de äldres situation. Där hamnar vi alla om vårt liv blir långt och gott. Då får vi bli äldre, gamla. Då blir man skröplig. Ibland behöver man ha stöd av andra.

Det här är en av vårt välfärdssamhälles absolut största utmaningar. Jag ser inga genvägar. Ytterst handlar det här om att det finns en människa som kommer till mig, någon som arbetar för mig, någon som känner kärlek och respekt för mig. Det ska vara någon som i sin tur har vettiga arbetsvillkor där hon – för det är ofta en hon – arbetar.

Då är vi inne på väldigt hårda politiska frågeställningar. Hur klarar vi rekryteringen, Alf Svensson, för framtida anställningar i kommunernas vård och omsorg? Hur ska vi få fram mer pengar till löner för detta så att det här blir ett arbete som upplevs som attraktivt också i den meningen? Det är ju detta det handlar om.

Då är det två vägar vi måste gå. Dels håller jag helt med om att vi måste pressa tillbaka kostnaderna för sjukförsäkringen, för de äter ur de resurser som vi borde använda till detta. Hans Karlsson presenterade i går ett omfattande program för att göra det. Jag hoppas på kristdemokraternas stöd för den här saken. En del av dessa förslag kommer inte att

vara populära. Och det handlar inte om att jaga folk som fuskar. Det handlar om att se till att rehabiliteringen blir bättre.

Den andra vägen är att vi klarar att ha en ekonomi som växer så att vi får nya resurser som vi kan styra hit. Och jag skröt inte, Alf Svensson. Jag erinrade stillsamt om alla dem som har sagt att det inte går att kombinera ett högt skatteuttag med en god ekonomisk tillväxt. Det har vi gjort i Sverige, och det är jag stolt över. Men jag är definitivt inte nöjd. (Applåder)

Anf. 12 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att det här också finns anledning att stryka under att det handlar om en mentalitet. Jag tror inte att det finns en medvetenhet, vilket det kanske ibland framställs som, om att diskriminera och fösa våra äldre åt sidan. Men jag tror att det behövs en uppryckning, i alla partier faktiskt, när det gäller att bry sig om våra äldre, som i dag inte har den uppmärksamhet, den värdighet, de har rätt till.

Självklart ska vi kristdemokrater gå igenom Hans Karlssons förslag mycket noga. 114 miljarder i ohälsokostnader – det är klart att regeringen skulle ha satt i gång mycket tidigare med att pressa ned de kostnaderna i stället för att börja lägga fram förslag nu.

Blir det fler höftledsoperationer? Det frågade Göran Persson tidigare. Blir det fler höftledsoperationer om företagen inte vågar anställa? Blir det fler höftledsoperationer om företag flyttar utomlands och om ohälsan kräver 114 miljarder?

Jag tror faktiskt att ni fixerar er alldeles för mycket vid skatteinstrumentet. Då skulle det vara så att ju högre skatter desto bättre på alla de områden. Men av och till sänker ni ju också skatter. Det är bara det att när ni gör det är det rätt. När andra pläderar för det är det alltid fel.

Jag tycker att statsministern skulle se till att vi fick en minister för äldrefrågor som man kunde vända sig till. Det finns äldreombudsmän i en del kommuner, men långt ifrån i alla. Det här är, precis som statsministern sade, ett tilltagande och ytterst angeläget problem, en stor fråga.

Men det räcker inte med att säga att jag ”tar upp en viktig fråga”, som statsministern sade, utan det måste faktiskt till konkreta insatser för att ändra på dagens förhållanden för våra äldre.

(Applåder)

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är möjligt att det är en mentalitetsfråga. Jag törs inte värdera det påståendet. Men låt oss pröva det. Det kan vara så att vi har fel attityder. Å andra sidan har jag nog en känsla av att vi är väldigt många i Sverige som funderar väldigt mycket på vår ålderdom, på hur den ska bli. Människor försöker gardera sig ekonomiskt. De sparar i pensionsförsäkringar. Människor oroar sig för hur de ska bo och allt sådant. Men okej, låt oss diskutera den saken öppet och förutsättningslöst.

Jag tror att alla äldre också inser att deras stora trygghet är att det finns en människa som är till just för dem när de behöver den hjälpen. Det finns inget som gör en mer utsatt än att inte till exempel klara sina toalettbestyr själv. Det finns inget svårare än att hamna i ett läge där man inte klarar att äta sin frukost själv. Det ska finnas någon som hjälper till

med allt detta. Den personen ska vara vävlönad och uppskattad, och då krävs det nog att vi solidariskt betalar skatt för att hjälpa till att ta det gemensamma ansvaret.

(Applåder)

Anf. 14 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! I den beskrivning som Göran Persson gjorde över vardagen i Sverige i dag saknade jag en väldigt viktig fråga. Det handlar om det samtal som väldigt många människor för – hemma vid köksbordet, till frukosten eller till middagen, i skolan, med skolkamraterna och i fikarummet på jobbet. Det gäller samtalet om läget i världen. Göran Persson tog upp det på slutet, om krigshotet och krigshetsen, men på ett mycket passivt sätt, som om detta bara vore en fråga för de internationella sällskapen och för den politiska eliten.

Det här är en fråga som berör oss alla, som berör människor i dag i vardagen och som finns med i samtalen – men inte i de termer som Göran Persson använder: En orolig väntan. Visst finns det oro. Men de flesta människor sätter sig inte ned och väntar. De flesta människor uttrycker sig och talar just om hur detta ska gå till. Vad kan vi göra? Hur kan vi påverka? Hur kan vi förhindra att det blir ett krig? De flesta sitter inte och säger: Jag hoppas att det inte blir ett krig.

De talar till sig själva: Vad kan jag göra för att det inte ska bli ett krig? De kräver av en regering att den ska ha en åsikt i frågan och kräver av en regering att den ska handla. Stå upp för att försvara freden mot kriget! Göran Persson är tyst. Den svenska rösten i den internationella politiken har tystnat. Det här är beklämmande. Kan jag få ett besked från Göran Persson?

(Applåder)

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Beskedet var klart. Vi står bakom FN-besluten. Gör Gudrun Schyman det? Det måste jag fråga mig efter detta inlägg. FN har varit utomordentligt klart i sitt ställningstagande, med ett enhälligt beslut i säkerhetsrådet, det som är de minsta staternas bästa skydd: Nu skickar vi vapeninspektörerna till Irak, en regim som ju lämnar allt övrigt att önska i fråga om mänskliga rättigheter och demokratiskt beteende. Nu skickar vi vapeninspektörerna dit och kräver av regimen att den ska samarbeta med FN.

Om det inte blir ett samarbete och om vi inte kommer till ett gott resultat har FN helt enhälligt sagt att man är beredd att också insätta en militär aktion efter ytterligare beslut i säkerhetsrådet. På detta står vi. Om Gudrun Schyman står på någon annan grund, så tala om det! I så fall är det i utrikespolitiskt hänseende en oerhört stor förändring av en svensk linje.

(Applåder)

Anf. 16 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Då kan jag tala om att jag står på precis samma grund som till exempel den tyska ministern, som säger helt andra saker: Vi ska inte ha något krig, vi kommer aldrig att gå ut i en militär attack, vi tror inte på kriget som lösning på de här problemen. Tysklands utrikesmi-

nister har uttalat samma sak. Frankrikes utrikesminister sade samma sak i säkerhetsrådet i går: Vi måste stoppa kriget – nu måste kriget mot kriget börja. Så uttryckte han sig. Det är vad som finns i medierna i andra länder.

Där finns det statsministrar och utrikesministrar som vågar stå upp för den kraftfulla opinion som nu växer runtom i världen och som går ut på gator och torg i manifestationer. Hundratusentals människor, Göran Persson, världen över – i Sverige, i USA, i de europeiska länderna och i länder i andra världsdelar. Inget krig, det är vad man kräver. Det finns ett mycket stort folkligt engagemang i denna fråga.

Detta kan väl inte rimligen vara den högsta rätten oavsett vad säkerhetsrådet beslutar. Vi har folkrätt. Det finns skrivningar om vad FN har möjlighet och mandat att göra. Menar Göran Persson att om säkerhetsrådet skulle vilja göra om FN till en organisation som ska utföra preventiv krigsföring så skulle detta stämma med folkrätten? Jag är av en annan uppfattning.

Jag menar att Sverige har ett stort ansvar att vara en röst i världen som talar för freden och inte lägger sig för USA:s krigshets.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Ingen vill ha ett krig. Jag tror att inte ens amerikanerna vill ha ett krig. Det är befängt att tro något annat. Det är det första.

Det andra är att vi har vapeninspektörer på plats med uppdrag från världssamfundet att finna ut vad som sker i Irak. De har vårt stöd för detta, och vi har satt press på den irakiske diktatorn att samarbeta. Ytterst har världssamfundet hotat med militär insats.

När det här jobbet, som är svårt nog, pågår, börjar en del säga att de inte står fast vid den andra delen av FN-beslutet, om militär insats. Vem tror då att man över huvud taget har några möjligheter att komma fram i sin vapeninspektion?

Sedan, Gudrun Schyman, vill jag säga att det FN beslutar följer vi i Sverige. Det FN uttolkar i form av internationell rätt tycker vi är riktigt. Vi kan diskutera det, men vi följer besluten. Var hamnar vi som litet land om vi plötsligt säger att vi struntar i vad FN fattar för beslut? Vem kommer då att ensam bestämma i världen? Det är naturligtvis Förenta staterna, USA.

Vi kan vara kritiska mot USA på många punkter, och det är vi. Men visst vore det märkligt om den enda riktigt effektiva motvikt vi har till amerikanernas dominans globalt, FN, skulle så totalt urholkas och förlora sin kraft genom att vi börjar säga att vi struntar i vad FN beslutar och väljer vår egen linje. Det finns ingen bättre vän till den amerikanska stormaktsdrömmen än ett försvagat FN. Att det skulle uttryckas av Vänsterpartiets ledare i denna kammare tycker jag är en sensation.

(Applåder)

Anf. 18 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Oraklet i Rosenbad har pratat. Han har talat om för oss vilka länder som kommer att gå med i EMU och när. Det är rätt skönt att ha en statsminister som är så himla förutsägbar och som på ett så fantastisk bra sätt kan förutse hur framtiden kommer att se ut. Vi andra känner

en lite större osäkerhet inför vad Storbritannien, Danmark och många andra länder kommer att göra. I många av de länderna är nog det sista ordet inte sagt.

EMU är en viktig fråga. Det har statsministern sagt, och det tycker också vi i Centerpartiet. Men det finns många stora ekonomiska realiteter som talar emot ett medlemskap. Vi ser också diskussionen om hur vi behöver inrätta buffertfonder och förändra skattenivåer och annat för att klara ett medlemskap framöver.

Statsministern sade i en intervju i julhelgen att han gärna ser att regeringen skulle ta över ansvaret för skattesänkningar, eller mer troligt skattehöjningar, det vill säga momsen. Jag undrar: Vad är regeringens och Göran Perssons starka argument för att ta bort det folkvalda parlamentets roll, som historiskt alltid har varit att folket ska sig självt beskatta via det svenska parlamentet? Vad är det som är så viktigt att vi är beredda att ta ifrån parlamentet det ansvaret i beskattningen?

Min nästa fråga är: I vilket läge skulle det vara så bråttom att inte statsministern och regeringen skulle kunna vänta ett par veckor på att få ett beslut om eventuella momshöjningar eller momssänkningar utan regeringen skulle behöva fatta det beslutet själv? Jag skulle vilja få en förklaring på i vilket läge det är så bråttom.

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vilka länder som går med eller inte får vi se. Det här är min bedömning. Om hon lyssnar runt Östersjön får Maud Olofsson höra vad andra tänker, tycker och drömmer om. Det är en väldigt annorlunda debatt jämfört med Sverige.

Idén om att besluta om en momshöjning eller momssänkning i förväg i Regeringskansliet för att sedan bekräfta den i riksdagen är inget annat än en idé från Riksbanken för att ytterligare vässa finanspolitiken i ett läge då vi har en gemensam penningpolitik i Europa. Jag tycker att det är ett intressant förslag. Om det genomförs återstår att se, men visst är det värt att diskutera. Det skapar också för den här kammaren ett väldigt starkt inflytande över den ekonomiska politiken. Sådant som förut i praktiken låg i en riksbank som man aldrig kunde påverka blir nu plötsligt tillgängligt för en demokratiskt vald församling.

Det tillhör de märkliga inslagen i EMU-debatten att Riksbanken, som förut angreps av så många, inte minst sådana som själva anser sig progressiva, nu plötsligt betraktas som demokratins bålverk i landet. Så är det ju inte. Riksbanken spelar en roll i den nuvarande ekonomiska politiken. Den rollen tas över av en annan riksbank, som kommer att vara ungefär lika svår att påverka som vår nuvarande.

Vad vi nu diskuterar är att göra riksdagen starkare och regeringen starkare – de folkvalda. Jag tycker att det är en intressant debatt. Det är ännu för tidigt att säga om det blir på så sätt, men debatten är intressant. (Applåder)

Anf. 20 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att statsministern blandar bort korten. Är det en intressant fråga att ta ifrån parlamentet beskattningsrätten för svenska folket? Vad är det för intressant i det? Jag har inte fått svar på frågan i vilket läge detta skulle vara så intressant.

I vilket läge har statsministern inte tid att vänta i två veckor på att riksdagen fattar beslut om eventuella skattehöjningar eller skattesänkningar? I vilket läge gäller detta?

Snarare är det på grund av vårt eventuella medlemskap i EMU som vi behöver denna diskussion, därför att man inser att makten över den ekonomiska politiken förminsкас när vi går med i EMU. Vi tappar en del av de viktiga instrumenten, nämligen makten över räntepolitiken.

Man gör riksdagen starkare. Är det någon av er som sitter här som tycker att ni får ett starkare mandat om ni inte har möjlighet att fatta beslut om beskattningen? Och vad är nästa steg att plocka bort från riksdagen? Ska vi ta bort lagstiftningen också?

Jag förstår Göran Perssons maktambitioner. Han är en maktpolitiker. Men jag vill nog hävda att riksdagen, som det folkvalda organ man är, ska fatta beslut om beskattning och lagstiftning trots ett eventuellt EMU-medlemskap.

Statsministern sade också att det finns risk för ett tudelat Europa. Men det finns också risk för ett tudelat Sverige. Vi har redan ett tudelat Sverige, och det kommer att förstärkas ytterligare med ett EMU-medlemskap. Det är därför som man är så orolig från fackföreningsrörelsen. Och det är därför som man är så orolig från de regioner som har bekymmer med sin ekonomi. Med en gemensam räntepolitik kommer vi inte att klara av att hålla samma nivåer i alla våra regioner. Det här är ett mycket oroande tecken. Om de demokratiska fundamenten dessutom håller på att försvinna från Sveriges parlament är jag mycket orolig för ett EMU-medlemskap.

(Applåder)

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Om jag vore säker på att vi skulle kunna lagstifta om skatteförändring på två veckor i Sveriges riksdag skulle jag aldrig någonsin ha tyckt att detta hade varit ett intressant förslag. Min erfarenhet är lite avvikande från detta, om jag uttrycker mig försiktigt. Det är det första.

Inse en sak: Med en gemensam penningpolitik i Europa blir det som vi sysslar med i riksdag och i regering mycket mer kraftfullt och mycket viktigare. Jag ser det faktiskt som en förstärkning av möjligheterna att bedriva politik från denna kammare.

Tala sedan inte om tudelning, Maud Olofsson, därför att Centerpartiet måste bestämma sig. Antingen ska ni jobba ihop med Bo Lundgren som började debatten här i dag genom att tala om att skatteutjämningssystemet är det värsta som tycks ha drabbat inte minst tillväxtregionerna i Sverige. Men vad blir då kvar av utjämning, om vi följer den linjen? Det går inte att stå och angripa regeringen för tudelning och sedan säga att man vill ersätta denna regering med en högerregering som driver en annan politik. Det går att räkna ut kommun för kommun i Sverige hur detta slår. Och jag kan försäkra Maud Olofsson att tudelningen skulle bli som starkast i Sverige om Centern fick som Centern vill, att Sverige fick en högerregering. Det hoppas jag att vi slipper.

(Applåder)

Anf. 22 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag hoppas att statsministern har någon tid kvar att svara på några frågor.

Med risk för att många som lyssnar på den här debatten inte alls förstår vad jag talar om, eller snarare kanske just *för* att många som lyssnar på den här debatten inte förstår vad jag talar om, tänkte jag ställa en fråga som handlar om EU:s framtidskonvent. Det är nämligen så att just nu förs en ganska het debatt i många andra länder som är medlemmar i Europeiska unionen som handlar om EU:s framtid. Det handlar exempelvis om hur mycket beslutsrätt som ska ligga på EU-nivå, hur mycket beslutsrätt som ska ligga i de nationella parlamenten, hur den så kallade subsidiaritetsprincipen, det vill säga principen om att besluten ska fattas så nära som möjligt, införlivas i EU, om man ska ha en gemensam president, om man ska ha en gemensam regering och så vidare. Detta är viktiga beslut som ska fattas och som faktiskt kommer att påverka Sverige och den svenska demokratin i väldigt stor utsträckning.

I Sverige är det som vanligt så att det svenska folket knappt är involverat i dessa debatter. Och man kan tycka vad man vill om EU, men så länge vi är med i EU måste det demokratiska samtalet i samhället följa efter. Detta är ett väldigt stort problem i Sverige. I den politiska debatten verkar det ibland som om vi inte ens var medlemmar. I riksdagen diskuteras frågorna mycket sällan. I de samtal som Gudrun Schyman hänvisade till, vid köksborden, diskuteras sällan dessa stora och övergripande frågor som ändå påverkar oss in i minsta detalj.

Jag skulle väldigt gärna vilja höra statsministerns kommentar till hur vi ska få upp den politiska debatten i Sverige, i riksdagen och ute bland folket, om det här framtidskonventet inom EU innan det är för sent och allting redan är beslutat.

(Applåder)

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är en oerhört viktig fråga, och jag har inget bra svar. Om jag hade haft det skulle jag naturligtvis ha försökt åstadkomma något redan. Kanske rymmer problemet en del också av svaret, nämligen att väldigt många tycker att Bryssel är mycket långt bort och känner att man inte kan påverka. Ändå vet vi om att det kommer att påverka oss i vår vardag. Men de har rätt också. Det är långt bort. Det finns ett demokratiskt underskott. Det finns en svårighet att påverka. Därför hamnar regeringen och socialdemokratin i ståndpunkten att vi inte vill ha en federal utveckling av EU. Vi vill inte ha en sådan utveckling.

Det är också viktigt att försöka föra en annan diskussion, nämligen att om man inte vill ha en federal utveckling därför att det kommer för långt bort från människor i deras beslutsfattande, hur ska man då se till att man undviker det? Då måste vi stärka det enda organ som finns i EU och som lyfter fram det mellanstatliga samarbetet, nämligen det europeiska rådet.

I konventet, som Maria Wetterstrand talar om, kommer det att finnas fullt med folk som säger att kommissionen ska ha mer att säga till om. Det kommer att finnas fullt med folk som kommer att säga att parlamentet ska ha mer att säga till om. Ingen parlamentariker åker hit till Sveriges riksdag för att hämta synpunkter på vilka beslut som man ska ta. Ingen kommissionär står inför ett riksdagsutskott och hämtar in synpunkter på

vilka beslut som man ska ta. Den enda som kommer till Sveriges riksdag för att hämta in direktiv innan man åker till Bryssel är en ledamot i ett europeiskt råd eller i ett ministerråd. Det är det som utmärker det mellanstatliga samarbetet. Därför ska det stärkas. Och det är därför som vi driver kravet på att rådet ska ha en ordförande som är mer permanent, så att rådet kan hävda sig gentemot kommissionen som annars kommer att utvecklas till en regering i Europa som har ett stöd framför allt i Europaparlamentet, och så får vi bakvägen en federal utveckling som är precis det problem som Maria Wetterstrand fångar i sin fråga.

Ungefär på det sättet skulle man kunna resonera omkring detta, och där tror jag att vi i huvudsak är överens.

Anf. 24 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Det var ett intressant första steg att i alla fall få veta vilka uppfattningar som statsministern har om frågan om EU:s framtidskonvent och var större delen av makten ska ligga. Med det besvarar inte frågan: Hur ska vi få ett demokratiskt samtal i Sverige om vad som sker i Europeiska unionen just nu och som i allra högsta grad kommer att påverka både oss som sitter här i riksdagen naturligtvis och våra beslutandemöjligheter men även folkets vardag kanske in i minsta detalj?

Det är på det sättet i Sverige att EU-politiken i riksdagen hanteras av EU-nämnden. EU-nämndens diskussioner kommer i princip aldrig in i den här kammaren över huvud taget. EU-nämnden har ingen beslutanderätt, utan beslutanderätten finns hos regeringen om vad Sveriges uppfattningar ska vara. EU-nämnden är endast ett rådgivande organ.

Om dessa debatter kunde komma in i denna kammare och föras här skulle det naturligtvis bli betydligt mera liv när det gäller de frågor som handlar om EU för att det skulle finnas helt andra möjligheter till en offentlig diskussion.

Miljöpartiet har sedan länge drivit att EU-nämndens ärenden ska komma till denna kammare via riksdagsutskotten. Vi vill ha en demokratisk debatt. Vi vill ha parlamentariska beslut i riksdagen som ska styra vad Sveriges uppfattningar ska vara inom EU. Vi tror att det skulle kunna vara ett sätt att främja den demokratiska debatten som skulle vara mycket fördelaktigt och som också skulle göra att det svenska folket och inte bara alla andra medborgare i EU-länderna skulle kunna bli involverade i betydligt större utsträckning i vad som händer i den europeiska union där vi, trots att jag kanske inte har slitit så hårt för det, är medlemmar.

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Hur riksdagen väljer att organisera sitt arbete ska nog inte jag ha synpunkter på, även om jag tycker att den tanke som Maria Wetterstrand för fram kan vara värd att pröva.

Anf. 26 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag kan hålla med Maria Wetterstrand åtminstone i ett avseende, och det är att de frågor som diskuteras i konventet och som så småningom ska bli föremål för beslut i Europeiska rådet skulle kunna få en större plats här i riksdagen. Om jag som riksdagsledamot skulle ge ett råd till talmannen kunde det vara att man i stället för att diskutera sammansatta eller särskilda utskott, som det kommer att dröja länge att få i

arbete, skulle kunna anordna en partiledardebatt om konventsfrågorna. Man kunde låta våra representanter i konventet redovisa sin syn och ta upp en debatt kring detta, för att nu vara lite praktisk så här inledningsvis. Den debatten är viktig, och det vore bra om vi kunde föra den i riksdagen.

Jag har många synpunkter på den slutsats som Göran Persson drog. För mig framstår det inte så att vi ska stärka rådets ställning i Europeiska unionens vanliga arbete. Att det är rådet som ska fatta besluten är en självklarhet, men vi får större öppenhet gentemot medborgarna och större möjlighet att få en folklig legitimitet, om vi väljer att också se till att kommissionens möjligheter att arbeta inte urholkas.

Man börjar vidare känna igen Göran Persson. Alla noterade vi med vilken ödmjukhet han beskrev Sveriges situation. Jag börjar nästan fundera över om han själv tror på den bild av Sverige som han ger, för i så fall är Sverige värre ute än vad jag egentligen trodde.

Se till exempel på utbildningen! Visst är det bra att fler och fler kommer att kunna gå till högre utbildning. Det är ett mål som jag utgår från att vi alla har. Men man ska inte förringa värdet av de år när man går i grundskolan, i gymnasiet och i den högre utbildning som man väljer. Den utbildning man får ska vara av god kvalitet, och man ska få de kunskaper som krävs för att man ska kunna forma ett bra liv för sig själv. Att på det sätt som Göran Persson gjorde nästan föraktfullt förringa värdet av detta tycker jag är väldigt illa.

Jag själv, Lars Leijonborg och många andra har både i valrörelsen och i andra sammanhang talat om vikten av att se till att de dåliga resultaten i grundskolan förebyggs. Målet måste vara att alla elever ska lämna grundskolan med de kunskaper som de behöver. Om resultaten sedan ska kunna bli bra i gymnasieskolan får det inte vara fråga om att urholka det som krävs. Det är inte heller fråga om att, som var aktuellt förra året, intagningskraven för högre utbildning ska urholkas.

Men detta bekymrar Göran Persson mindre än kvantiteten. Det är dags för lite eftertanke.

Jag tycker vidare att Göran Persson skulle hålla sig lite för god för att först beskriva en felaktig bild av ett partis politik och sedan börja debattera mot denna felaktiga bild. Visst behövs det en skatteutjämning. Visst måste vi hjälpa de kommuner som inte har en egen skattekraft som räcker för att klara de uppgifter som de är ålagda inte minst av Sveriges riksdag, men detta är rimligen en gemensam uppgift för oss alla runtom i landet, en nationell uppgift.

Det som vi säger är att skatteutjämningen ska klaras av staten. Det ska inte vara en skatteutjämning där man tar från vissa kommuner eller snarare från deras invånare, inte minst från deras låginkomsttagare, och ger till andra kommuner. Vi ska i stället se till att staten tar på sig den här uppgiften. Ingen kommun kommer att förlora på en sådan förändring. Detta är den verkliga beskrivningen av moderat politik, inte den falska bild som Göran Persson målar upp.

Herr talman! Låt mig hoppas att det går att åstadkomma en fredlig lösning av krisen i Irak. Det kräver att Saddam Hussein utan dröjsmål helt och fullt uppfyller de krav som ställts av FN. Om den eniga säkerhetsrådsresolution som drevs fram i höstas leder till att Iraks förmåga att tillverka och använda massförstörelsevapen elimineras, vore det en viktig

seger för freden och friheten, men samtidigt måste vi bereda oss på att en militär aktion kan bli nödvändig. Regimen i Irak utgör ett hot mot hela världen. Saddam Hussein får inte ges tillfälle att hota omvärlden med massförstörelsevapen. Det är därför viktigt att FN:s säkerhetsråd nu ser till att Irak sist och slutligen tvingas uppfylla de villkor som FN satt upp sedan lång tid tillbaka.

Låt mig i det avseendet ge Göran Persson beröm. Det är bra att han i den här politiska och moraliska balansgången väljer samma sida som jag.

Men om regeringen på senare tid har varit mer klarsynt i sin utrikespolitik, är skyggslapparna fortfarande på i inrikespolitiken. Uppenbarligen lever Socialdemokraterna fortfarande i tron att tillväxt och jobb är något som kommer av sig självt. Det var ju det som framgick av Göran Perssons resonemang tidigare i dag, liksom att höga skatter och mycket politik är en förutsättning för välfärd.

I själva verket är det, som de senaste decennierna visat, tvärtom. Det var också detta som Lars Leijonborg kunde peka på i den bild som gavs av Riksdagens utredningstjänst av hur Sveriges utveckling har sett ut jämfört med andra länder.

Den förra mandatperioden såg ljus och bra ut, och det höll i sig ända fram till förra året. Den var präglad av en konstgjord högkonjunktur som gjorde att regeringen öppnade utgiftskranarna rejält, men samtidigt underlät man att genomföra de reformer som skulle ha kunnat ge Sverige de fler jobb som i sin tur skulle ha gett högre tillväxt och skattebetalarna valuta för deras skattepengar.

Nu kommer notan, och den ska som alltid betalas av hushållen. När januarilönen betalas ut om några dagar kommer de största höjningarna av kommunalskatten på ett kvarts sekel att leda till att de svenska hushållen får dra åt svångremmen. Dessutom slår fastighetsskatten åter till. Många familjer och pensionärer som hade behövt större marginaler får se de marginaler som de har krympa ytterligare.

Är det någon som tror att det blir bättre av att de politiker som inte kunnat ge valuta för de höga skatter som vi redan betalar tar ut ännu mer av medborgarna? För trots alla löften i valrörelsen ser vi ju nu att till och med en av statens mest grundläggande uppgifter, att skydda människor till liv och egendom, sviks. Runtom i landet läggs närpolisstationerna ner. I Dalarna planeras en nedläggning av 14 av de 17 närpolisstationer som finns. Skatten höjs, men poliserna försvinner.

Men varför betalar vi då så mycket i skatt och får så lite ut av det? Det var en fråga som jag fick i valrörelsen av en kvinna i vuxenutbildningen i Karlskrona, och det är en mycket relevant och viktig fråga. En del förleds att tro att svaret är att det ska tas ut ännu mer skatt, men det leder bara till en negativ spiral. Svaret är att skatterna i dag betalar att fler och fler inte arbetar. De betalar för sådant som människor själva hade kunnat göra mycket bättre om de hade haft råd.

Varje dag går uppemot en och en halv miljon människor inte till jobbet. Hundratusentals saknar ett arbete att gå till, därför att företagandets villkor är för dåliga och skatten på jobb för hög. Åter hundratusentals är sjukskrivna, många därför att vård och rehabilitering dröjer, många därför att livet inte går ihop utan blir ett ekorrhjul och alltför många därför att systemen missbrukas på det ena eller andra sättet.

De senaste årens exploderande utveckling av sjukskrivningar och förtidspensioneringar kostar i dag varje hushåll i genomsnitt 2 500 kr varje månad – 2 500 kr varje månad! Till det kommer självfallet värdet av allt det arbete som inte blir utfört. Samtidigt slår de ännu högre skatterna ut ännu fler jobb. Det startas för få nya företag när beskattningen av arbete, företagande och investeringar är för hög. Det blir inga nya jobb utan nya och växande företag, och färre jobb betyder ju färre skattebetalare.

Man behöver inte vara finansminister för att kunna räkna ut att om allt färre arbetar samtidigt som allt fler är borta från jobbet, måste färre och färre försörja fler och fler. Det är denna utveckling som gör att Konjunkturinstitutet räknar med fortsatta kommunalskattehöjningar under nästa och nästa och sedan nästa år. Det är denna utveckling som måste brytas.

Herr talman! Även om inte regeringen vill se det breder nyfattigdomen ut sig över vårt land. Människor får mindre och mindre kvar att leva av. Beroendet av politiken växer. De offentliga transfereringssystemen ersätter också den trygghet som borde byggas genom hushållens förmåga att själv spara. De offentliga systemen låser fast människor i olika betenden. Det blir naturligt att kalkylera med ersättningar, dagar och perioder. Det lönar sig att vara systemsmart. Andra eller tredje barnet måste komma efter en viss tid för att föräldrapenningen ska vara hög. Systemsmart – det blir tyvärr, och är sannolikt, ett modeord.

På kort sikt kanske det lönar sig. På lite längre sikt får ju alla betala genom höjda skatter och ökat beroende. Den trygghet som kommer ifrån att vara smart inom systemen är ju skenbar. Den utlovade tryggheten låser i stället fast tusentals och åter tusentals människor i strukturer som de själva inte rör på och som snabbt blir svåra att ta sig ur. Trösklarna ut ur bidragsberoendet är för höga medan lönsamheten för eget arbete är för låg. Tänk själv efter: Vad är det kvällstidningarna framför allt skriver om på löpsedlarna när det är dags för budgetbeslut? Så här blir din ekonomi nästa år. Det handlar ju om vad vi beslutar om och vad regeringen föreslår riksdagen. Det handlar mindre om vad människorna själva kan åstadkomma med sina liv.

När man talar om problemet med att allt färre som arbetar har att försörja alltför många som inte arbetar blir det lätt mycket siffror och stora perspektiv. Men det kan uttryckas mycket enklare.

Jag läste i höstas en insändare i Sydsvenska Dagbladet. Den var skriven av en 42-årig man i Malmö. Han skrev så här: Jag har jobbat oavbrutet i 18 år med korta semestrar. Aldrig sjukledig, inga hål i tänderna och inga bidrag. En som håller i gång Sverige utan något större väsen. Det är slut nu. Dagens Sverige förväntar sig ingenting av mig. Inga incitament, inga morötter finns för att söka arbete. Vilken politiker talar om att ge till den som arbetar och betalar skatt? Min drivkraft har alla år varit en stark inre röst som sagt att det är roligt att jobba, att man ska dra sitt strå till stacken. Rösten har nu tystnat efter åratals prat om att rika inte ska gå före, att pappor ska vara hemma med sina barn, att städjobb är pigjobb och att sabbatsår är bra. Det här är inget skämt. Jag är den nye svensken. Politikerna har äntligen fått som de vill. De har tystat de strävsammas inre röst.

Den uppgivenhet som insändaren ger uttryck för gör mig mycket oroad, därför att den delas, i helt eller delat, av tusentals och åter tusentals

andra människor som håller på att tappa lusten att göra rätt för sig. En del ger upp, en del blir systemsmarta, en del väljer den svarta ekonomin och alla förlorar.

Herr talman! Det är dags att ta det arbetande folkets parti, att väcka liv i de värderingar som gjorde att Sverige reste sig ur fattigdomen och blev ett av världens rikaste länder. Sverige behöver en politik som inte kräver mer och mer av dem som kämpar och sliter utan som belönar arbete och företagande. Då kan vi vända dagens negativa spiral till en positiv. Fler och fler som arbetar kan försörja färre och färre. Västståndet ökar. Skatterna kan sänkas, och skattepengarna räcker till för det viktiga som måste lösas gemensamt.

Sverige behöver en rad politiska reformer för att ekonomin ska fungera bättre: skattesänkningar, färre regleringar på arbetsmarknaden och ett friare företagandeklimat. Och vi behöver naturligtvis införa den gemensamma europeiska valutan, euro. Den 14 september avgörs om Sverige fullt ut ska vara med och bygga det nya Europa som ger fred och ökat välbefindande. Euron är en del av den europeiska unionens grundtanke: att skapa beständig fred genom att riva barriärer och gränser mellan länder och mellan människor. Medlet är en gemensam marknad med fri rörlighet och fri handel, och jag tror att de flesta egentligen kan inse att på en gemensam marknad med fri rörlighet och fri handel är det också naturligt med en gemensam valuta. Att införa euron ger Sverige ökat inflytande samtidigt som det underlättar handel och förbättrar förutsättningarna för en god ekonomisk utveckling.

Herr talman! Det är dags att samla människor kring ett nytt Sverige, ett Sverige som hittar tillbaka till de värden som var grunden för att Sverige gick från fattigdom till rikedom. Det handlar om att släppa loss den kraft som finns i varje människa. Det handlar om att ta till vara människors initiativkraft och förmåga att arbeta och att ta ansvar. Det handlar om att belöna arbete, kunskap och företagande. Det kräver en politik som gör att det lönar sig att arbeta och att det lönar sig att anställa, en politik som gör det möjligt för människor att forma sina egna liv. Det kräver politiker som vågar tala om arbetsmoral, om strävsamhet och om möjligheten att bygga en egen ekonomisk trygghet.

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Sverige har tillsammans med Danmark världens högsta sysselsättningsgrad. Vi är det land som arbetar mest, enkelt uttryckt, män och kvinnor. Vi har haft fallande kostnader för socialbidrag de senaste åren – kraftigt fallande.

Jag skulle vilja veta från Bo Lundgren, efter att ha lyssnat till honom: Vilka bidrag ska sänkas? Vilka är det som ligger andra till last? Därför att det var ju en förfärlig litan som han läste upp här från talarstolen. Tala också om detta, och tala inte bara om dina sänkta skatter!

Anf. 28 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det som mest ligger människor till last är att politiken inte klarar sina uppgifter. Göran Persson må göra en skönmålning av Sverige – det var ju vackert att höra det, det var som en högtidsdag, en avslutning, när ministern själv talar för sina medarbetare och regerings-

kolleger om hur fint man har gjort – men så är ju inte sanningen. Det vet vi alla.

Då är frågan: Vad är det som har orsakat de här problemen? Jo, det är naturligtvis att det som är den yttersta kraften i varje samhälle har urholkats. Den yttersta kraften är varje människas egen kraft.

För mig som har små barn – en dotter som nu har börjat lära sig att tala och nu har kommit fram till det där ”säll”, alltså ”kan själv” – står det klart att det finns en obändig kraft hos varje barn. Förmågan kan vara olika – hos en del är den mindre, därför att de har råkat ut för någonting, tidigt eller under livet – men den finns där, och det är den vi ska ta till vara.

Det är därför politiken ska bli mindre men samtidigt klara sina uppgifter. Det är därför vi ska släppa loss initiativkraften för företagen, för att öka och för att se till att företagen stannar i Sverige. Det gäller att få tillväxten att blomstra och att vi inte längre ska halka efter som vi har gjort med den politik som Göran Persson har stått för. Det ger oss utrymme att ännu bättre kunna ta hand om dem som behöver det gemensamma stödet, för vi kommer ju alltid att råka ut för, någon gång i våra liv, en del mer, en del mindre, att den egna förmågan sviker. Men förutsättningen för att klara detta är ju att vi har en ekonomi som växer och att människor jobbar.

Låt mig fråga Göran Persson: Hur ser du på det faktum att uppemot 1 ½ miljon människor, fler än någonsin, inte går till jobbet varje dag? Orden är nog så vackra, men handlingarna talar för sig själva. Det är ju under er tid som det här har utvecklats.

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har sagt det: Rehabiliteringen är för dålig. Den ska och kan förbättras – självklart. Samtidigt är det så att jag har mött dessa medelålders kvinnor som har problem med sina axlar. Nacken tar emot. Så ser det ut – i ett land där människor arbetar. I andra länder i Europa förtidspensionerar man rakt av, tidigt, redan i 50-årsåldern. Sverige är det land där vi arbetar mest, och det är detta som Bo Lundgren står och talar om som om vi latar oss och lever på bidrag!

I vilket annat land arbetar man mer än i Sverige, Bo Lundgren, och vilka bidrag är det som Moderaterna ska sänka? Tala om det, annars blir ju skatteretoriken fullständigt meningslös!

Anf. 30 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Visst är det så att många, inte minst kvinnor inom den offentliga sektorn, har slitit hårt och fått förslitningsskador. Då gäller det för oss att se till att de får rehabilitering snabbt. Men det jag inte förstår är varför det nu plötsligt blir aktuellt att tala om och fundera kring samordning och andra åtgärder. Det har vi andra talat om under lång tid. I fem års tid har sjuktagen exploderat, med mänskligt lidande som bakgrund till stor del.

Men det handlar också om den offentliga sektorn. Det visar alla undersökningar som har gjorts. Enskilda arbetstagare, vårdbiträden och andra, känner att de inte har något inflytande över sin arbetssituation. Lås inte in människor med en enda arbetsgivare! Ge människorna rätten att välja, att forma sin vardag. Jag har hört att man i Stockholms läns lands-

ting nu ska centralisera besluten om vården i stället för att decentralisera dem.

Vem är bäst på att ge människor en bra vård, Göran Persson? Är det läkarna, vårdbiträdena, sjuksköterskorna? Eller är det politikerna? Självklart är det de som jobbar i vården. Ge dem den tillfredsställelse som gör att de också mår bättre och bättre klarar att organisera sin vardag. Det är det som är väsentligt.

Min kritik gäller det politikerna skapar, nämligen incitament att vara systemsmart, det som skapar den där känslan vi känner till från attitydundersökningar. Många människor känner: Jag betalar så mycket skatt, så låt mig vara ledig även om jag bara är trött. Det ska man inte vara. Det borde vi hålla med om.

Vi vet också att läkare kanske sjukskriver utan att tänka på patientens bästa på lite längre sikt. Vi har sagt det tidigare. Ni inser det nu. Allt detta måste vi komma till rätta med.

Det viktiga för mig är att det ska löna sig bättre att arbeta. Det borde också vara det viktiga för Göran Persson, men för honom är makten och politiken viktigare än människan. Det ska inte bli sämre att bli sjuk. Tvärtom ska man lättare kunna få behandling snabbt. Men det ska bli mer lönsamt att arbeta, mer lönsamt att vara företagare. Tillväxt, standardökning och välbefinnande – det är det jag vill se.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Bo Lundgren säger att det ska löna sig att arbeta. Ja, det borde göra det. Ett sätt är att höja lönen. Det är också möjligt. Eftersom Bo Lundgren är så besjälad av att det ska löna sig att arbeta så utgår jag från att Bo Lundgren och Moderaterna är besjälade också av möjligheten att kunna höja de löner som i dag är för låga. Då tänker jag på de kvinnolöner som dominerar inom både privat och offentlig sektor, som är satta inte utifrån det viktiga arbete som görs utan utifrån en diskriminerande syn på kvinnor. Vi borde vara överens i den frågan, Bo Lundgren och jag, men jag har inte hört någonting om lönehöjningar.

Jag har i den här replikväxlingen inte heller hört någonting om vilka bidrag som ska sänkas. Jag lyssnade på Bo Lundgrens replikväxling med Göran Persson och jag har samma frågor. Skattesänkningar ska det bli, och som genom ett under ska detta leda till att allt som är dåligt plötsligt blir väldigt bra. Då ska många försörja fler, i stället för att det är få som försörjer många.

Men var ska pengarna tas? Vilka bidrag ska sänkas? Vi diskuterade det i valrörelsen, och det kom inte fram några svar då heller. Det är väl ett av skälen till att Moderaterna backade. Folk trodde inte på det här. Men tala om: Vilka bidrag ska sänkas? Hur ska vi gemensamt kunna se till att kvinnor får rättvisa löner, Bo Lundgren?

Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Statsministern behöver uppenbarligen hjälp med att hantera debatten. Gudrun Schyman ställer gärna upp på det, skulle jag gissa.

Skillnaden mellan oss är just det som Gudrun Schyman själv sade. Gudrun Schyman har en politik som leder till att färre försörjer fler. Jag vill ha en politik som gör att fler försörjer färre. Det är alldeles rätt uppfattat. Det är det som skiljer oss, så är det.

Sedan handlar det i stor utsträckning om att låta den som arbetar känna att det blir mycket bättre och mer lönsamt att arbeta, att kunna växla ett för en del mindre behov av bidrag mot att man i stället får behålla mer pengar. Ett sådant exempel som vi och ytterligare något parti har är en andra karensdag, vilket också påverkar förutsättningarna för att komma till rätta med sjukfrånvaron. Det är långtifrån det enda och inte heller det viktigaste förslaget.

Visst kan man växla ned bidrag i motsvarande mån som man sänker skatterna. Skulle man komma i ett läge med mindre subventioner och bidrag och samtidigt sänka skatten så att situationen är densamma ekonomiskt är det bra, för då har valfriheten för människan och möjligheten att disponera sina egna pengar ökat.

Den stora möjligheten att sänka skatten ligger där ni i stället väljer att höja utgifter och låta politikerna ta hand om pengarna. Det är när vi får fler människor som arbetar. Varje människa som arbetar innebär ju att kostnaderna för det allmänna minskar samtidigt som den personen bidrar genom att betala skatt till det gemensamma, så att skatten för var och en blir lägre. Det är det som gör att också kvinnor kommer att ha bättre förutsättningar genom att de får behålla mer av sina inkomster.

Vi ska ha lika lön för lika arbete. Varför inte låta kvinnor få en möjlighet att välja arbetsgivare, Gudrun Schyman? Där man har chansen att välja arbetsgivare, som man har haft i Stockholms läns landsting, där blir också löneutvecklingen mycket bättre.

Anf. 33 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag trodde att Bo Lundgren hade läst på så pass numera att han visste att låga löner finns där kvinnor är i majoritet, oavsett om det är offentlig sektor eller privat. Om det vore så enkelt att vi kunde privatisera mera och på det sättet få bort lönediskrimineringen kanske det vore en väg. Men det leder faktiskt inte framåt, Bo Lundgren.

Men det var i alla fall bra att vi fick ett besked: En del av skattesänkningarna ska finansieras med införandet av en andra karensdag. Vad betyder då det? Jo, att de som är sjuka ska stå för kostnaden själva inte bara en första dag utan också en andra dag. Vad betyder det för till exempel en undersköterska som arbetar inom vården och går på skift och schema? Det kommer att innebära att hon kommer att gå till jobbet även när hon är sjuk, precis som många gör i dag när vi har en karensdag, Bo Lundgren. Därför står också borttagandet av karensdagen högt upp på de önskelistor och i de krav som den fackliga rörelsen har. Vi driver det kravet här i riksdagen.

Det är inte så att människor som är sjuka ska straffas. Vet Bo Lundgren om vad införandet av en andra karensdag skulle innebära för en undersköterska som jobbar på skift och schema, kanske natt? Det skulle betyda att flera dagslöner, många mer, försvinner för henne eller honom. Det är alldeles tydligt att Bo Lundgren är ovetande om detta. Han skakar energiskt på huvudet här i kammaren, för han kan ju ingenting själv säga. Dessa energiska huvudskakningar får mig att uppmana alla som har ögon och öron: Se till att karln blir informerad!

Anf. 34 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag beklagar att Bo Lundgren inte har någon möjlighet till replik. Vi får väl ta diskussionen efteråt. Men eftersom du tog upp energifrågan i ditt första replikskifte med statsministern så vill jag gärna kommentera en del.

Jag tycker att det är beklagligt att Moderaterna ställer sig utanför nu när vi äntligen har en uppgörelse om en långsiktigt hållbar energipolitik. Det är särskilt beklagligt, när vi äntligen har hittat en lösning som bygger på marknadens villkor och bidrag. Vi från den politiska sidan sätter upp mål för den framtida energipolitiken, som måste vara långsiktig och hållbar. Marknaden står för att introducera de energikällor som vi kommer att behöva framöver. Då är det konstigt att Moderaterna väljer linjen att vara i opposition.

Vi vet alla, oavsett om vi är för eller emot kärnkraft, att vi kommer att behöva avveckla kärnkraften. Vi kommer att behöva ersätta den med andra energikällor. Jag tycker att det mest ansvariga är att i lugn och ro introducera nya energislager, att låta marknaden och kraftbolagen, som är duktiga på det, ta fram de nya energislagen. De måste få göra det lugnt och tryggt, så att vi inte måste snabbavveckla och hamna i panik när vi behöver andra energislager.

Vi har kommit överens med regeringen, och det ger en långsiktig trygghet när det gäller energiförsörjningen och en tydlighet när det gäller färdriktningen. Det ger också en tydlig uppdelning mellan politikens roll och marknadens roll. Vi bygger in en effektbörs som gör att vi klarar de toppar som finns i detta sammanhang. Och vi styr det mot grön el och grön energiproduktion.

Det här hör framtiden till, Bo Lundgren, och jag skulle önska att den positiva syn som du i många andra frågor har på marknaden, och som jag uppskattar, också skulle kunna få omfatta energipolitiken. Jag välkomnar dig i klubben att ställa om med hjälp av marknaden.

Anf. 35 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag är inte så ledsen över att Bo Lundgren inte har någon talartid kvar för att svara med tanke på hur många gånger jag har tagit upp den här frågan och hittills aldrig fått något bra svar, inte från någon moderat i alla fall.

15 % av världen befolkning, vi som lever i den rika delen av världen, förbrukar i dag över 80 % av de naturresurser som förbrukas. Det är en fruktansvärt orättvis resursfördelning. Dessutom förbrukar vi dessa naturresurser i en takt som är alldeles för hög i förhållande till hur snabbt de nybildas. Det innebär att vi för det första gör slut på ändliga råvaror, för det andra bidrar till en massa utsläpp i naturen. Dessa påverkar exempelvis klimatet, vilket gör att vi får problem med gifter i naturen, som i sin tur gör att vi får en mängd kemikalier på ställen där vi inte vill ha dem. Det är ett mycket stort problem.

Dessutom är det ett mycket stort problem att människor mår allt sämre. Stressen ökar. Pressen på människor ökar. Det görs neddragningar, nedskärningar, och man pressar folk till att utföra mer arbete på kortare tid. Trots detta används i den politiska debatten ordet tillväxt som något allena saliggörande, något som ska lösa alla våra problem. Det finns ingen som helst problematisering. Man hänvisar till OECD:s så

Prot. 2002/03:44

22 januari

Partiledardebatt

kallade välfärdsliga, som egentligen bara handlar om pengar och inte om hur människor egentligen mår. Jag förstår inte hur man så lättvindigt kan prata om tillväxtligor utan att problematisera det hela. Det verkar som om man tror att vi först ska skapa oss en ekonomisk tillväxt, för att med de pengarna sedan kunna lösa de problem som vi skapade då vi inte tänkte efter på vilket sätt vi skapade tillväxten från första början. Då kan vi inte köpa tillbaka de naturresurser som vi har förbrukat. Vi kan inte köpa tillbaka de människor som vi har slitit ut.

Anf. 36 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Det brukar sägas att den politiska debatten inte får vara en dialog mellan döva, men den här debatten håller på att bli en dialog mellan stumma eftersom de som förväntas delta inte har någon talartid kvar för att kunna yttra sig.

Det jag nu visar upp inför kammaren är en femkronorssedel. Den gäller inte längre, och vem bryr sig om det? Jag har sparat den som ett minne, men den är numera utbytt mot femkronorsmynt – fullständigt odramatiskt, fullständigt ointressant. Precis så odramatiskt kommer det att kännas om och när Sverige byter till eurosedlar.

Det har sagts att det är vår generations största beslut. Jag tror att den formuleringen leder tanken lite fel. Det är ett beslut som på många sätt är ganska odramatiskt, ganska vardagligt, där de vardagliga konsekvenserna inte på något sätt ska överdrivas.

Det talades tidigare om en företagare som hade fått sin orderbekräftelse via fax från Tyskland. För honom eller henne är det en fördel om betalningen sker i en valuta så att företagaren inte behöver bekymra sig om valutafluktuationer. Så visst finns det ett antal klara fördelar om majoriteten röstar ja den 14 september. Men företagaren i fråga hade uppenbarligen gjort affären även med skilda valutor. Visst går det att hanka sig fram med hjälp av valutasäkring och andra sådana konstruktioner, även om det är svårare.

Det som gör att jag med mycket stor entusiasm kommer att tala för ett ja fram till den 14 september är att detta för mig är en del av ett mycket större projekt. Frågan gäller om Sverige ska sitta på läktaren eller vara med på spelplanen. Jag tycker att det är oerhört inspirerande att tänka på hur mycket Europa kan utträta om det står enigt.

Tänk på världen runtomkring oss! Världen svälter, delvis beroende på en osolidarisk handels- och jordbrukspolitik från det rika Europa. Den måste förändras.

Se hur kvinnor och barn exploateras i vår egen världsdel! Och politikerna gör alldeles för lite. Där har det eniga Europa en enorm uppgift.

Se på miljön! Alldeles för lite görs för att ta itu med de långsiktiga överlevnadsfrågorna för mänskligheten. Ett enat Europa skulle kunna betyda oerhört mycket. Och Sverige står i de allra flesta fall i dessa sammanhang på den sida som verkar för frihandel, mot protektionism, för minskade jordbrukssubventioner, mot dem som alltid tror att ökade subsidier löser alla problem. Sverige står på kvinnors och barns sida mot dem som vill vara passiva inför *trafficking* och andra sådana problem. Sverige har i många fall stått på miljöns sida gentemot dem som är passiva.

För mig är det väldigt viktigt att den svenska rösten blir starkare. Sanningen är att om vi väljer utanförskapets väg när det gäller valutan kommer den svenska rösten inte att ljuda lika högt. Ja, det är möjligt att vi kommer att skrika lika högt, men de som ska lyssna kommer inte att ta intryck, eftersom Sverige definierat sig som ett land som inte riktigt vill medverka i detta enhetsprojekt.

Jag deltog i de liberala ledarnas möte i Köpenhamn kvällen före det riktiga toppmötet som fullföljde detta enhetsverk genom att släppa in de nya EU-medlemmarna. Det var en fantastisk upplevelse, måste jag säga. Sanningen är ju den att i EU:s utveckling är det framför allt socialistiska och kristdemokratiska politiker som gjort de största insatserna, eftersom liberalerna i de flesta EU-länder varit svagare. För mig som liberal var det fascinerande att få uppleva att enhetsverket har fullbordats, eller i varje fall förts vidare till en mycket viktig etappframgång, medan Europa i hög grad varit under liberal ledning.

Den mycket kritiserade EU-kommissionen, under den italienske liberalen Prodi, har oförtrutet jobbat vidare och klarat problem efter problem och kunnat visa på resultat efter resultat.

Den danske liberala statsministern Anders Fogh Rasmussen har jag en del synpunkter på när det gäller hans flyktingpolitik. Men man måste verkligen lyfta på hatten för det fantastiska sätt på vilket Danmark fullföljde sitt ordförandeskap och lyckades med utmaningen att fullfölja utvidgningen.

Prodi och Fogh Rasmussen hade god hjälp av Europaparlamentets liberala talman, Pat Cox. Han är irländare och har ett fantastiskt nätverk, inte minst i kandidatländerna, vilket bidrog till att man i Köpenhamn kunde konstatera: Andra världskriget är slut. Nu har vi fullföljt det som vi så länge har väntat på efter murens fall. Europa håller på att bli enat. Det är fantastiskt, och det vore mycket sorgligt om svenska folket den 14 september valde att markera distans mot den processen och det projektet, i stället för att helhjärtat signalera delaktighet och engagemang.

Det sägs att beslutet är så viktigt därför att vi frånhänder oss instrument att påverka våra förhållanden. Vi frånhänder oss ett instrument, nämligen ränte- och valutapolitiken. Sanningen är där att vi har en rad andra instrument som är minst lika viktiga för att forma Sveriges framtid.

Historiskt sett har Sverige under långa perioder deltagit i valutaregimer, det vill säga olika valutasamarbeten. Under rekordåren, de ekonomiskt verkligt framgångsrika åren för Sverige på 50- och 60-talet, ingick vi i det så kallade Bretton Woods-systemet. Det byggde på att USA hade guldmyntfot och att den svenska kronan var knuten till dollarn.

Det var en mycket framgångsrik period. Inte klagade man då på att vi var klavbundna och inte hade påverkansmöjligheter. Man koncentrerade sig på att påverka det som är mycket rimligare att ett parlament och ett land påverkar än att mixtra med valutakursen.

Så kommer det att bli också i framtiden. I den delen instämmer jag med det Göran Persson har sagt. Nu har vi en självständig riksbank. Vi kommer att ha en självständig riksbank också när vi går med i eurosamarbetet. Det som återstår för oss här i parlamentet är att spela på hela den klaviatur av möjligheter som andra politiska beslutsområden erbjuder.

Jag vill gå över till ett av dem, nämligen skolpolitiken. Göran Persson sade att vi var isolerade. Ja, vi trivs bra i den isoleringen. Om vi är isole-

rade från Socialdemokraterna sitter vi tillsammans med majoriteten av svenska folket. Det är i själva verket en överväldigande majoritet som stöder vår skolpolitik och inte regeringens skolpolitik. Det är regeringen som är isolerad.

Leif Pagrotsky sade i en debatt att Folkpartiet är isolerat i energipolitiken därför att det vill behålla Barsebäck. Det kom en opinionsundersökning häromdagen som även där visar att det är ni som är isolerade. Om vi är isolerade sitter vi tillsammans med majoriteten av svenska folket.

Statsministern sade att pensionären Zetterlund i Eskilstuna ska få döma av debatten. Jag antar att det är kommunalrådet Uno Zetterlund. Det är möjligt att han tillhör den hårda kärna av sörmländska socialdemokratiska veteraner som kommer att följa Göran Persson oavsett vad Göran Persson än säger. Men folket i övrigt håller med mig när det gäller både en kunskapsinriktad skolpolitik och en ansvarsfull energipolitik.

När det gäller skolan är verkligheten på många sätt dystert. För några veckor sedan var det ett par flickor i en skola i Malmö som hotades till livet av en manlig skolkamrat. En kille säljer narkotika på skolgården i Västervik. En elev i Söderhamn hotade häromveckan att skära halsen av sin rektor. Det är tragiska händelser och inte politik. Det är egentligen ingenting att tala om i Sveriges riksdag om inte händelserna knöts ihop av någonting som hände sedan i alla tre fallen.

Det som hände sedan i alla tre fallen var att de som var närmast händelsen, skolledningen, grep in kraftfullt och sade: Detta är inte acceptabelt. Detta är inte försvarligt. Föräldrar i Västervik ska kunna skicka sina barn till den här skolan utan att behöva riskera att det är knarklangare på skolgården. Föräldrar ska kunna skicka sina barn, inte minst sina flickor, till skolan i Malmö utan att de ska behöva mordhotas. Man ska kunna vara rektor i Söderhamn utan att behöva höra av en elev: Jag ska skära halsen av dig.

I alla dessa tre fall och i många andra har systemet bakom svikit dem som har satt ned foten och sagt ifrån. En länsrätt, ett skolverk, en tjänsteman högre upp i skolhierarkin har sagt: Det där var fel, så får man inte göra enligt lagen. Detta talade vi mycket om i valrörelsen.

Det är precis som med det jag tog upp i mina repliker med Göran Persson, nämligen bristen på förkunskapskrav i gymnasiet. Det är Thomas Östros som har blivit ny skolminister i Sverige. Han är gammal SSU-ombudsman och har lärt sig mycket på Bommersvik. Det första han gjorde som skolminister var att skjuta på de statliga utredningar som Ingegerd Wärnersson hade tillsatt som skulle fundera på hur vi ska lösa gymnasiets kris och ordningsproblemen i skolan som hanteras med skollagen.

Det ledde till att vi inte fick några vettiga svar när vi tog upp frågan i valrörelsen. Så sade man: Det där ligger i Skollagskommittén eller i Gymnasiekommittén. Det kan vi inte svara på nu. Nu har förslagen kommit. Frågan om arbetsron får ingen lösning genom Skollagskommittén. Det är precis lika oklart framöver som det är just nu om en skolledning har rätt att stänga av en elev. Det sker ingenting när det gäller skolledningarnas möjligheter till disciplinära åtgärder för att skydda mobbningsoffren, de sextrakasserade tjejerna och den utsatta personalen. Det finns en stor besvikelse över att denna utredning som man hade hoppats

så mycket på inte har lett framåt. Precis detsamma gäller Gymnasiekommittén.

Vi slopar inga kunskapskrav, säger Socialdemokraterna. Då är de inne på ett Orwellskt nyspråk. Sanningen är den som Göran Persson sade sedan. Eleverna ska släppas in, men de ska förväntas läsa in de kunskaper de har missat tidigare. Då förlorar ordet förkunskapskrav sitt värde. Ordet förkunskapskrav betyder i svenska språket bara en enda sak, nämligen att elever ska ha vissa förkunskaper för att få påbörja en utbildning.

Nu får de börja ändå och hoppas läsa det de har missat tidigare. Men tänk om de inte gör det. Då har de blivit lurade. Dessutom har många av deras kamrater också att drabbats eftersom nivån kommer att sänkas på undervisningen över huvud taget. Det går inte att bedriva undervisning om några i klassrummet inte ens har baskunskaperna.

Genom att inte ge besked undvek Socialdemokraterna debatten i valrörelsen. Men vi kommer att fortsätta den. Vi är så glada att veta att det inte är vi som är isolerade. Det är Socialdemokraterna som är isolerade i en mycket gammaldags skolpolitik.

(Applåder)

Anf. 37 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag ville fråga Lars Leijonborg om några saker när det gäller EMU. Lars Leijonborg och många andra som är ivriga EMU-förespråkare vill gärna framställa det som något ganska lättvindigt och rentav naturligt. Det är inte konstigare än att vi har bytt valör på våra egna pengar flera gånger, utan det ska ske mycket naturligt.

Jag undrar vad det är för naturligt med detta. Det är inte bara pengarna det handlar om. Det är inte bara valörer och frågan om vi ska ha euro eller kronor i våra portmonnärer och plånböcker. Det handlar ju om makt och överföring av makt från denna riksdag och till andra mer slutna styrelserum. Det är kärnfrågan i detta.

Det handlar ju inte bara om makten över penningpolitiken eller valutapolitiken och räntepolitiken, utan det handlar ju också om att fullt ut delta i bygget av en europeisk politisk union med en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, med en gemensam försvarskapacitet och så vidare. Dessutom handlar det förmodligen om en kommande gemensam lagstiftning på flera områden. Detta är vad frågan handlar om. Därför är den så stor och viktig.

Lars Leijonborg brukar ofta säga att för oss är inte den ekonomiska frågan det viktiga, utan det är visionerna och fredsbygget. Sedan ska allt fantastiskt som hittills inte har blivit gjort någon annanstans hända och ske där, till exempel att Sveriges röst ska ljuda över världen. Men det gör den ju inte, och det har ju hänt just sedan Sverige blev medlem i den europeiska unionen. Då tystnade Sveriges röst i världen. Hur kommer det sig, tror Lars Leijonborg?

Anf. 38 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag har engagerat mig för att ja-partierna ska ha en så samordnad argumentation som möjligt i den här folkomröstningskampanjen. Därför gläder det mig att kunna säga att jag instämmer med Göran Persson, som av någon anledning nu talar med partiets etikexpert. Jag hoppas att det inte är något allvarligt på gång. Jag tänkte instämma med

Göran Persson. Det kan väl vara trevligt att få höra? Arne Kjörnsberg kommer att finnas kvar ett tag till. Han har alltid funnits här i kammaren ända sedan han efterträdde Gunnar Sträng.

Jag tyckte det som Göran Persson sade om att ECB:s styrelserum inte är mer slutet än vad Riksbankens styrelserum är var väldigt bra. Gudrun Schyman har ju aldrig älskat den svenska riksbanken. Varför börja älska den nu så fantastiskt? ECB står under parlamentarisk kontroll på samma sätt som Riksbanken gör. Det finns ingenting i det här framtidskonventet som tyder på att Sverige på något sätt skulle upphöra som stat eller att den här riksdagen inte skulle ha mycket utsträckta möjligheter att påverka Sveriges och det svenska folkets öde.

Den svenska rösten ska ljuda. När man spelar på en gitarr kan ljudet förstärkas av gitarrlådan. Det är det akustiska fenomenet som vi ska uppnå genom att vara med i EU. Genom att vi förhoppningsvis i många fall har en samklang med andra länder i EU för demokrati i världen, för mer solidaritet, för större insatser mot koldioxidutsläpp och mot *trafficking* och mycket annat ska den svenska rösten kunna förmeras och verkligen åstadkomma någonting i verkligheten. Det är den visionen som driver mig. Det vore synd om den svenska rösten i Europa inte hördes för att vi valde utanförskapet.

(Applåder)

Anf. 39 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag har full förståelse för den vision som Lars Leijonborg drivs av. Det är mycket sympatiskt att man ska kunna göra bra saker och att man kan göra det bättre tillsammans än var och en för sig. Jag håller fullständigt med om det. Men den europeiska politiska unionen är inte uppbyggd för att lösa de problem som Lars Leijonborg tar upp. Tvärtom är det i praktiken så att den europeiska unionen med sin konstruktion skapar en hel del problem. Den fria rörligheten för varor skapar till exempel en hel del miljöproblem. Unionens förhållningssätt till länder utanför EU skapar en hel del problem. *Traffickingen* är ett. Det är nog inte riktigt sant att det är genom att just gå med i den europeiska unionen och delta i den som vi löser alla de problem som både Lars Leijonborg och jag är besjälade av att lösa.

Sedan finns det faktiskt en viktig skillnad mellan den europeiska centralbanken och den svenska riksbanken vad gäller insyn, demokratisk kontroll och val av de ledamöter som finns där. Det är en väsentlig skillnad, men den största skillnaden, Lars Leijonborg, är ju att den svenska riksbanken hanterar den svenska ekonomin och den svenska räntan utifrån hur förhållandena ser ut i Sverige. Det gör inte den europeiska centralbanken. Den har inte till uppgift att göra det. Den ser till ekonomin för hela området. Det är naturligtvis en stor skillnad.

Om vi frångår oss beslutanderätt över den ekonomiska politiken har vi också lämnat ifrån oss ett av de absolut viktigaste verktygen som vi behöver för att uppnå våra politiska mål.

Anf. 40 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Gudrun Schyman sade att om vi avsäger oss makten över den ekonomiska politiken så har vi också av sagt oss makten att nå våra politiska mål. Precis så är det, och därför ska vi inte avsäga oss

makten över den ekonomiska politiken. Vi svenskar ska inte ha kvar möjligheten att mixtra med valutan, men vi kommer att ha kvar en rad andra möjligheter att påverka svensk ekonomi.

Det som Maud Olofsson försökte diskutera med Göran Persson är ju mycket intressant. Jag håller med Maud Olofsson i själva formfrågan hur beslut ska komma till, men det Riksbanken har pekat på är att man kan visa att man kan uppnå precis samma effekt på landets ekonomi genom till exempel en momsförändring som man kan göra genom en ränteförändring. Den makten har vi ju kvar. Överdramatisera inte detta! Sveriges riksdag kommer att finnas kvar. Vi kommer att ha goda möjligheter att påverka Sveriges framtid också i fortsättningen.
(Applåder)

Prot. 2002/03:44
22 januari

Partiledardebatt

Anf. 41 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att jag i nästa val ska försöka göra så att Miljöpartiet får fler röster eftersom man då får komma in tidigare i det här replikskiftena. Då blir det inte så att någon annan tar upp samma fråga som man själv hade tänkt prata om.

Jag tycker att Lars Leijonborg har rätt i en sak när det gäller frågan om medlemskapet i EMU. Detta med att byta ut själva sedlarna är inte så fruktansvärt dramatiskt. Om det bara handlade om att man skulle byta sedlarna mot euro skulle jag kunna tycka att det var helt okej. Jag har ingenting emot det. Det vore väl roligt att byta valuta. Men nu är det inte riktigt så enkelt.

Om Lars Leijonborg hade fått bestämma själv vad det skulle stå på valedlarna inför folkomröstningen hade det antagligen stått: Ja till mer fred och internationell solidaritet, en bättre och starkare miljöpolitik i världen och starkare välfärd åt alla. Sedan hade man fått rösta ja eller nej till det. Men det är inte fullt så enkelt heller.

Det här handlar om att vi ska byta valuta och överföra makten över valuta- och räntepolitiken till den europeiska centralbanken. Man kan ju tycka att det inte är så särskilt dramatiskt det heller. Men det innebär att vi fränhänder oss vissa politiska instrument som vi skulle kunna använda oss av för att styra över vår egen politik på ett bättre sätt. Dessutom har det, som Lars Leijonborg också säger, en väldigt stor politisk betydelse. Det innebär att man tar ytterligare steg mot att föra över mer makt till EU. Lars Leijonborg tycker att det är en bra idé, och jag tycker inte att det är bra idé. Därför är det heller inte så underligt att vi har olika åsikter i den här frågan som handlar om euron.

Eftersom Lars Leijonborg redan har tagit upp detta om EMU i ett tidigare replikskifte handlar den fråga som jag tänker ställa om en annan sak som gäller EU. Den handlar om utvidgningen till Östeuropa. Jag tycker att det är väldigt positivt om de länder som ligger på andra sidan Östersjön blir medlemmar i EU. Jag tycker att det är positivt av den anledningen att det skapar möjlighet till fri rörlighet över gränserna för människor. Det finns vissa hot i dag som säger att Sverige kanske inte kommer att släppa in de här människorna på vår arbetsmarknad. Jag vill höra Lars Leijonborgs syn på detta.

Anf. 42 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det tillhör det återkommande, som får oss andra här i kammaren att dra lite på munnen, när företrädare för Miljöpartiet säger att de tycker att det är bra att länderna på andra sidan Östersjön kommer med i EU – eftersom Miljöpartiet inte tycker att landet på denna sida Östersjön ska vara med i EU. Det där lär vi aldrig riktigt kunna reda ut. Jag har förstått att om svenskarna röstar ja till EMU tänker Miljöpartiet bli för EU. Det är ytterligare ett skäl för oss att rösta ja den 14 september.

Jag tycker förvisso att EU ska bli starkare på de områden där vi måste ha europeiskt samarbete. För mig är det uppenbart att de problem jag tog upp med Europas röst i världen, *trafficking*, miljön, Kyotoprocessen och handels- och jordbrukspolitiken är mycket lättare att hantera om Europa är enat. Europa är alldeles för splittrat när det gäller Mellanösternproblemen och mycket annat. Det är sorgligt. Det gör att vi får en sämre värld än vi skulle kunna få om Europa stod mera enat.

Däremot finns det mycket annat där jag inte tycker att EU ska få mer att säga till om. Ni kommer uppenbarligen att måla upp bilden av det hemska Bryssel som ska bestämma allt. Det är inte det alternativ vi på ja-sidan talar för. Vi talar för ett alternativ där Sverige har massor att bestämma över men där vi inser att en gemensam valuta är någonting praktiskt och kittar samman folken som behöver mer, inte mindre, samarbete.

Anf. 43 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Ett av mina absolut viktigaste argument i min kritik mot Europeiska unionen är att den i mångt och mycket är en sammanslutning av några av världens rikaste länder för att skapa sig själva mer pengar, mer av resurser, ofta på andra fattigare länders bekostnad. Därför är det för mig självklart att tycka att det är positivt om de människor som lever i länderna på andra sidan Östersjön eller i andra delar av Europa vill bli medlemmar i EU. Det blir mindre av en västvärldens egna rike-mansklubb om fler länder blir medlemmar.

Men om EU ska utvidgas är en av de positiva sakerna just fri rörlighet för människor. Om hela Europeiska unionen bara handlade om att människor ska få röra sig fritt över gränserna, söka jobb i andra länder, bosätta sig var de vill, skulle det vara alldeles utmärkt. Det är också en av de saker som är positivt med EU:s utvidgning, det vill säga att fler människor får tillgång till den rika västvärlden och EU:s arbetsmarknad. De människor som i dag lever utanför EU är i dag förhindrade att komma in på den europeiska arbetsmarknaden – i alla fall i Sverige.

Nu finns diskussioner om att från Sveriges sida begära undantag och inte släppa in de människor från länderna i Östeuropa som vill komma hit och söka jobb – trots att de blivit medlemmar i EU. Jag önskar ett svar från Lars Leijonborg på frågan vad han anser om detta.

Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Folkpartiet och Miljöpartiet stod på samma sida i denna diskussion före valet. Det gör vi naturligtvis fortfarande. Vi försvarar gemensamt en arbetskraftsinvandring till Sverige. Alltså vill vi inte ha de undantagen.

(Applåder)

Om det skulle till äventyrs vara så att Zetterlund i Eskilstuna fortfarande lyssnar överträffar han därmed åtskilliga av sina partikamrater i Sveriges riksdag.

Herr talman! Vårt land står inför många stora frågor. Alkoholkonsumtionen är den största på hundra år, och sjuktalen når, som alla vet, alarmerande nivåer. Konjunkturen är svag, liksom tillväxten. Energipolitiken inriktas på avveckling i stället för utveckling, och elpriserna rakar i höjden efter torråret 2002. Landsting och kommuner har svårt att klara sina åtaganden trots stora skattehöjningar. Antalet företagskonkurser ökade i fjol med 10 %. När Finansdepartementet låter meddela – vilket redan har nämnts – att vi, trots allt vad vi ser och känner, klättrat i OECD:s välfärdsliga från 17:e till elfte plats, visar detta sig vara ingenting annat än en anka.

Men vi står nu också, herr talman, inför etiska frågeställningar som pockar på svar och som också de är av avgörande betydelse för vår framtid. För en tid sedan ställde min kollega Inger Davidson frågan till utbildningsministern Thomas Östros ”om skolorna på alla stadier i fortsättningen ska få bygga på värderingar som är förankrade i eller hämtar sin inspiration ifrån kristen etik och västerländsk humanism eller om det finns en risk att den värdeneutrala skolan är på väg tillbaka”.

Thomas Östros svarade ordagrant: ”I åtta år har socialdemokraterna vårdat den läroplan som skapades under den borgerliga regeringsperioden 1991–1994 med just de formuleringar som Inger Davidson plockar upp. Vi har väl inte visat något engagemang för att ta bort detta. Jag upplever heller inget tryck på det någonstans i samhället. Vi har inga som helst planer på att göra detta.”

I radions lördagsintervju strax före jul berättade statsministern att han är irriterad över att det i läroplanen står om ”kristen etik”. Det avsnitt i läroplanen som Göran Persson ogillar handlar om den värdegrund som skolan ska förmedla. Där talas om människolivets okränkbarhet, om individens frihet och integritet. I avslutningen av detta stycke står det att undervisningen ska ske ”i överensstämmelse med den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism” och att detta sker ”genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvars-tagande”. Det är denna formulering som landets statsminister inte tolererar eller accepterar.

Göran Persson vill stryka, och Thomas Östros lovar att formuleringen om ”kristen etik” ska vara kvar. Nu vill vi naturligtvis veta vad som gäller. Nu har Göran Persson inte någon chans att ge besked i dag, men besked måste statsministern ge.

Jag vet mycket väl att en del svenska debattörer – och jag tror faktiskt att det är viktigt att stryka under just *svenska* debattörer – blandar ihop kristen etik med kristen troslära. Trosläror av vilket slag det vara må ska inte trattas på folk. Men det är väl ändå inte så att statsministern föreställer sig att ordet, eller begreppet, etik är universellt entydigt och dessutom tidlöst? Det talas ju ofta – och det med all rätt – om att Sverige är ett pluralistiskt samhälle, och därmed tycks en del tro att man kan orda om etik som om etik existerade i lufttomma rum. Så är det självfallet inte!

När uttrycket ”kristen etik” var aktuellt i debatten 1994 då den gällande läroplanen antogs, argumenterade en rad politiker mot formuleringen just för att vi numera i Sverige har representanter från skilda religioner. Utbildningsutskottet fick då, alltså 1994, klart besked av representanter från både mosaiska trosbekännare och företrädare för islam att man ansåg att det i den svenska läroplanen skulle stå just om ”kristen etik”. Man underströk att ”om ni i Sverige inte känner er egen identitet så kommer ni inte att respektera vår”.

Det råder i regel inte en etisk konflikt mellan medborgare som tillhör judendomen, islam eller kristendomen. Däremot råder en uppenbar konflikt mellan oss som talar om etiska värden utifrån världsreligionerna och nyttoetikerna, utilitaristerna. Jag vill höra vilken inställning landets statsminister har till nyttoetiken, som synnerligen ofta företräds i svenska medier av professor Torbjörn Tännsjö. Utilitaristen, eller nyttoetikern, menar exempelvis att det inte finns något speciellt människovärde. För nyttoetikern handlar det om att maximera njutning, och detta kan mycket väl ske på individens bekostnad.

Det kan jag försäkra kammarens ledamöter, att under kommande mandatperioder kommer just värdefrågor att finnas på riksdagens bord. Låt oss se till att vi då inte kommer att leva i laglöst land. Och det vore förödande, menar jag, om landets statsminister håller sig med en så ytlig inställning till begreppet etik att han tror att det i sig, att ordet i sig, innehåller något definierbart.

Herr talman! Det är oerhört viktigt att vi vet vad vi talar om när begrepp som demokrati och etik avhandlas. Inte så sällan verkar det som om en del tror att demokratin i sig ger värden. Jag har uppfattningen att det fordras en medveten och definierad etik för att demokratin ska kunna existera.

När vi kristdemokrater talar om just ”kristen etik” gör vi ju inte detta för att konservera en tradition eller för att slå vakt om flyddas tiders normsystem. Vi gör det för att vi är ärligt övertygade om att framtiden kräver etisk vägledning, och vi talar om ”kristen etik” eftersom vi tror att en värdegrund med den förankringen gör livet lättare att leva – för oss alla.

Riksdagen kommer att få ta ställning till många svåra etiska frågor framöver. Forskningen öppnar ständigt nya möjligheter. Det handlar om att ingripa i själva livsprocessen, om att ”skraddarsy” barn och att välja bort icke önskade individer. Just den nyttyosyn på etiken som jag nyss talade om leder till ett samhälle som vi inte – det är jag övertygad om – vill överlämna till våra barn och barnbarn. Vi kristdemokrater har öppet deklarerat och kommer att fortsätta att hävda att människovärdet *måste* värnas, och vi kommer inte att låta oss tystas av aldrig så högröstade krav på frihet – en frihet för dagens vuxengeneration får inte gå ut över kommande generationer.

Herr talman! Vi kristdemokrater är övertygade om att det är i de öppna familjemiljöerna som vi bäst kan ta det ofrånkomliga föräldraansvaret, att till våra barn överföra etiska värden. I detta sammanhang vill jag också gärna understryka att en förutsättning för demokratin förstås är att respekten för rättssamhället upprätthålls.

Under helgerna har vi också fått oss till del eländiga förhållanden för landets polisväsen. Det fattas miljarder, säger det tidigare statsrådet, rikspolischefen Sten Heckscher. Polisen i Dalarna var beredd att lägga

ned sin verksamhet. Av 17 polisstationer ska man nu stänga hälften. Det blir mer än löjeväckande när regeringsrepresentanter försöker framställa detta som en förstärkning av service och trygghet.

Justitieministern har ju här i kammaren gång på gång talat om att det aldrig funnits sådan fart på svensk polis när det gäller nyanställningar och ekonomi och organisation. Han glömmer alltid att tala om att många poliser slutar, av en eller annan anledning.

Göran Persson brukar tala om att ekonomin är i balans. Det är i och för sig inte sant när det gäller den del av ekonomin som Persson har ansvar för. Men det är kanske inte lätt för gemene man att se hur regeringen de facto lånar till verksamheter. Det är desto enklare för oss alla att se att rättsväsendet – den förment goda ekonomin till trots – fungerar uselt och att gangstrar ofta kan husera ganska fritt. En förklaring är förstås att det saknas poliser.

Jag skulle ha velat att Göran Persson här hade talat om hur respekten för rättssamhället och tilltron till polisen ska återerövas så att man har resurser och kan främja trygghet för alla, men svaret får väl komma framöver.

Herr talman! Om mindre än åtta månader vet vi om svenska folket sagt ja eller nej till EMU och till euron. Jag tycker inte att vare sig ja- eller nej-sidan bör presentera sig som om man hade monopol på all klokskap. När det gäller EMU kan man gott, i varje fall till dels, tala om inomvärldsliga trosförklaringar.

Det är naturligtvis inte obekant för någon, men likväl tror jag att det behöver strykas under: Sveriges folkomröstning den 14 september i år handlar inte om ifall euron och EMU ska finnas eller inte finnas. Någon gång kan det väl också vara rimligt att vi frågar oss själva uppriktigt och ärligt: Tror vi att Europa hade varit en tryggare kontinent om EU inte existerat? Hade Europa, uppdelat i helt oberoende nationalstater, varit bättre skickat att möta en alltmer globaliserad värld?

Av och till upplever jag både EU-debatter och EMU-ståndpunkter som om dessa ensidigt vore motiverade utifrån vad man tror vara det bästa för vår egen nation. Dessutom verkar det som om både debatten *för* EMU och debatten *mot* EMU är helt fixerad vid vad som är ekonomiskt bäst för vårt land. Naturligtvis ska vi i Sveriges riksdag i första hand värna vårt lands intresse och tillstå att vi är oss själva närmast. Men det har inte alltid varit den svenska hållningen att vi enbart ska bry oss om vad som är bäst för medborgare som bor mellan Smygehuk och Treriksröset. Eller hur? Jag är övertygad om att framtiden än mer kommer att visa att det som är bra för Sveriges omvärld är bra för Sverige. Gränslösheten kommer att öka.

Reportern Rolf Gustavsson skrev en kolumn i Svenska Dagbladet den 5 januari som det finns all anledning att fundera över. Rubriken var "Är småskjuts upphöjd till ideologi i Sverige?". Därunder stod att läsa: "Vårt underförstådda budskap till Europa var länge: bygg gärna upp en gemensam marknad och skapa gärna en gemensam valuta. Fungerar det bra så ansluter vi oss senare. Kanske."

Jag hyser respekt för dem som har invändningar mot EMU som idé, mot en centralbank, mot en valutaunion, men jag tycker inte att det är rimligt att enbart stödja sig på rent nationalistiska argument. Här finns sju partier i Sveriges riksdag. Vi har olika uppfattningar i många frågor,

Prot. 2002/03:44
22 januari

Partiledardebatt

men vi är eniga om förhoppningen att Europa måtte gå en fredlig framtid till mötes.

Att EU är tänkt och var tänkt som ett fredsprojekt kan ju ingen förneka. Att Europa inom EU levt under en osedvanligt lång period i fred kan heller ingen förneka. Om det beror på EU eller ej kan ingen av oss bevisa. Där handlar det om tro. Nu finns EU, och frågeställningen är därför: Kommer EMU att förstärka framtida förutsättningar för fred, eller kommer EMU att försvaga framtida förutsättningar för fred?

Det är den allra viktigaste frågeställningen för mig. Och mitt svar är förstås: Ja, jag tror att ju större och mer omfattande gemenskapen är länder emellan, desto större är förutsättningarna för fred. Alltså ett ja till svenskt medlemskap i EMU.

(Applåder)

Anf. 46 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Alf Svensson pratade, som han så ofta gör, så fint om behovet av mer etik i det svenska samhället. Av den anledningen funderar jag på hur det hänger ihop med inställningen i kärnkraftsfrågan och när det gäller kärnkraftsavvecklingen.

Kärnkraften producerar varje dag radioaktivt avfall. Det är radioaktivt i ett par hundrausen år. Man kan se tillbaka i tiden. För hundrausen år sedan bodde neandertalare på jorden. Det är en ganska lång tidsperiod. Det är ganska många generationer framåt som kommer att vara tvungna att ta ansvar för det avfall som våra kärnkraftverk varje dag producerar. Kärnkraften är inte heller ren och säker. Man påstår ofta att Barsebäck skulle ha en modern och säker kärnkraftsreaktor, en av världens säkraste. Faktum är att det har varit flera allvarliga incidenter. Den har aldrig levt upp till Sydkrafts och Vattenfalls egna säkerhetsmål. Och den ligger fruktansvärt dumt placerad, mycket nära två stora städer, Malmö och Köpenhamn.

Jag skulle gärna vilja höra hur Kristdemokraterna med sin så ofta omtalade etiska grundsyn tänker se till att vi blir av med den svenska kärnkraften snabbt och effektivt.

Anf. 47 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är inte mycket som förvånar mig mer än just det faktum att man kan tala om kärnkraften som om det bara handlar om att vilja ta bort den eller vilja ha den kvar. Tänk om det vore så enkelt att man bara fattar ett beslut och sedan gör sig av med kärnkraften.

Vi vet – och jag vill påminna om det – att den årliga elförbrukningen i landet har stigit med 8 terawatt från 1997 till 2001. Det motsvarar två Barsebäcksreaktorer – och detta skedde alltså från 1997 till 2001. Under den tiden har vindkraft och biobränslen tillfört motsvarande en fjärdedels Barsebäcksreaktor. Följden har inte blivit att vi har varit utan el utan att vi har importerat smutsig kolkraft. Vi skulle väl kunna vara överens etiskt om att det inte är särskilt sjyst att importera smutsig kolkraft.

Man säger bara: Stäng kärnkraften! Den lämnar ju ändå inte koldioxid i luften, såvitt jag förstår. Jag förstår inte miljöaktivister som denna vinter har glömt den stora debatten om klimatfrågorna som annars brukar vara aktualiserad i den här kammaren. När det blir tal om att ta

bort kärnkraften är det som om den frågan kan isoleras helt från miljöfrågor, men det går inte, Maria Wetterstrand.
(Applåder)

Prot. 2002/03:44
22 januari

Partiledardebatt

Anf. 48 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:

Herr talman! Alf Svensson! Vi är fullständigt överens om att det är synnerligen olämpligt att importera dansk kolkraftsel. Sverige har ju också exporterat el sju av de senaste tio åren. Vi har inte elbrist i Sverige i dag utan vi har för hög elförbrukning. Man kan ju säga att det är samma sak, att vi förbrukar mer än vad vi producerar i just det ögonblicket.

Vi i Sverige förbrukar under ett normalår 2,6 gånger mer el än andra EU-medborgare. Det finns en orsak till det, och det är att vi byggde ut kärnkraften i mycket rask takt, och man behövde avsättning för den el som man producerade. Vi byggde ut elvärmen.

En kall vinterdag går varenda kärnkraftverk åt till att producera elvärme. Det är en synnerligen ineffektiv uppvärmningsform, en mycket osmart användning av el. Att kämpa för att behålla våra kärnkraftsreaktorer för att få fortsätta att förbruka 2,6 gånger mer el per person än den genomsnittliga EU-medborgaren tycker jag inte är etiskt och moraliskt korrekt. Vi har nämligen ett ansvar inte bara för växthuseffekten utan även för de generationer som ska leva här efter oss och som kommer att bli tvungna att ta hand om det kärnkraftsavfall som vi producerar varje dag i våra kärnkraftsreaktorer.

Då kan man säga att det inte räcker att önska för att kärnkraften ska försvinna. Nej, det är fullständigt korrekt. Det räcker inte att bara önska, men det är väldigt bra ifall man åtminstone kan ha som en målsättning att kärnkraften ska försvinna och jobba med den inriktningen och försöka analysera problemet lite bredare. Det är bättre än att bara konstatera att elförbrukningen har ökat men att man inte gör någonting åt det utan bara tittar på, och så fortsätter man att bygga nya kärnkraftsreaktorer och löser problemet på det sättet. Det går ju faktiskt att ta tag i problemet och försöka göra någonting åt den konsumtion av el som vi har i samhället som alltså i dag är 2,6 gånger högre än den genomsnittliga EU-medborgarens, och detta beror inte bara på att det är kallt här.

Anf. 49 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har inte tänkt kämpa för att kärnkraftsreaktorer ska finnas kvar, som Maria Wetterstrand sade, men jag trodde att det var något som hade ålagts oss alla att kämpa för att det finns energi och el i Sverige. Verkligheten är ju som den är. Då tycker jag att den självklara ståndpunkten är att man ska fasa ut när man fasar in. Man fasar inte bara ut utan att fasa in.

Vi alla förbrukar el, och vi vet att den kostar mer och mer, men det är inte alldeles enkelt att besluta sig för att nu skära ned, att vi inte ska använda el i den här omfattningen. Alla tänkbara utvecklingstrender som jag har sett tyder på att det, som Maria Wetterstrand säger, går åt fel håll – jag kan hålla med om det. Vi fotsätter att förbruka mer och mer. Då går man bara upp och säger: Stäng kärnkraftverken! Det innebär ju de facto att vi släpper ut mer koldioxid. Varför kan vi inte tillstå att det är så?

Maria Wetterstrand sitter i lag med Göran Persson. Ni är en klar majoritet. Ni kan väl se till att vi inte förbrukar mer el. Ta på er den uppgif-

ten! Då kan vi börja fasa ut. Men hittills har ni ju misslyckats totalt. Jag tycker att man ska gå och fråga vad fackföreningsrörelsen tycker om att man gör Sverige urarva när det gäller el. Sedan kan vi tala om arbetsmarknad. Sedan kan vi tala om välbefinnande.

Jag vet också att det inte enbart handlar om att det är kallt och mörkt. Det har till och med statsministern konstaterat och sagt här i dag, så det gäller. Men el måste vi ha. Att bara ta bort utan att veta vad man ska sätta dit i stället är fasligt dumt. Jag skulle vilja drista mig att säga att det är oetiskt.

(Applåder)

Anf. 50 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! När det gäller den senaste frågan som debatterades ska jag bara tala om att jag är helt överens med Maria Wetterstrand. Kärnkraften ska avvecklas, och den ska avvecklas så fort som möjligt. Vi sitter i ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet om detta, och vi ska se till att det blir gjort.

Jag tror att det är väldigt kortsiktigt att föra en debatt om att ha kvar kärnkraften bara för att det blir några minusgrader. Den här debatten kommer ju varje år: Oj, det blev kallt. Oj, det blev vinter. Oj, vi fryser. Oj, vi måste sätta i gång alla reaktorer.

Det är ju inte så. Vi ska väl ändå inte ha en energipolitik som svänger med vädret, utan vi ska ha en långsiktig och hållbar energipolitik. Däri ingår avveckling av kärnkraft och utveckling av andra energislag, och vi ska naturligtvis spara. Det finns ingen anledning till att Sverige ska ha en sådan hög konsumtion, och det är elvärmen som är boven. Det vet vi.

Jag hörde att Alf Svensson oroade sig för höga elpriser. Det är ju en majoritet som har velat avreglera marknaden för att marknadskrafterna ska råda. Då är det klart att man får betala mycket när det finns lite att köpa, och det blir billigt när det finns mycket att köpa. Har det varit en torr sommar och en torr höst finns det mindre att köpa. Då är det klart att det blir dyrt.

Ni vill avreglera och att marknadskrafterna ska råda. Sedan när man får betala står ni här i talarstolen och ojar er över detta som ni vill ha. Det går inte ihop. Men avveckling ska vi ha.

Jag vill gå tillbaka till den fråga som jag tog upp med Göran Persson i början av debatten. Jag är medveten om att statsministern inte har mer än 36 sekunder på sig, men man kan hinna säga mycket om man är enkel och rak i sina svar, så jag ska så småningom försöka formulera en mycket enkel och rak fråga.

Jag vill ta upp en diskussion om Irak och den krigshets som faktiskt pågår i medier och i politiska diskussioner. Jag tänker inte alls polemiserat mot FN:s resolutioner. Den resolution som finns var bra och nödvändig. Vi ska naturligtvis stödja FN och stärka FN på alla sätt och vis. Men jag undrar vart vi är på väg om FN börjar fatta beslut som behandlar länder olika. Vad är det som gör att det är rimligt att stödja ett beslut om militärt angrepp på vissa stater som inte följer resolutioner men inte göra likadant i förhållande till andra stater? Vi måste våga ställa denna fråga. Jag tror inte att vi stärker FN genom att göra om FN till en organisation som ska stödja sin politik på en maktordning som säger att det är förebyggande krig som ska vara den nya världsordningen.

Jag skulle gärna vilja citera en författare som också har skrivit en artikel. Författaren heter John le Carré. Jag tror att han är väl bekant för många – också för statsministern. Han kan knappast sägas vara USA-hatare eller vänster. Jag tror inte det. Han skriver i alla fall så här:

”Amerika har inträtt i en av sina perioder av historiskt vansinne, men detta är den värsta jag kan minnas: värre än mccarthyismen, värre än Grisbuktsinvasionen och på längre sikt potentiellt mer katastrofal än Vietnamkriget.

Reaktionen på 11 september ligger bortom allt vad Usama bin Ladin hade kunnat hoppas i sina otäckaste drömmar. Precis som under McCarthy-epoken håller de friheter som världen avundats USA systematiskt på att undergrävas.”

Vad händer när man inte stöder Bushs politik? ”De som inte är med herr Bush är emot honom. Ännu värre: de är med fienden. Vilket är konstigt”, skriver han, ”för jag är helt emot Bush, men jag skulle älska att se Saddam falla – bara inte på Bushs villkor och inte med hans metoder. Och inte under ett så skändligt hyckleris banér.”

Han skriver vad det handlar om. ”Bagdad utgör inget överhängande hot mot ... grannar, och inget ... hot mot USA och Storbritannien. Saddams massförstörelsevapen, om han har kvar dem, kommer att vara småpotatis jämfört med vad Israel eller Amerika skulle kunna vräka över honom med fem minuters varsel. Vad som står på spel är inte ett överhängande militärt eller terroristiskt hot utan den amerikanska tillväxtens ekonomiska nödvändighet. Vad som står på spel är Amerikas behov av att demonstrera sin militära makt för oss alla – för Europa och Ryssland och Kina, ... liksom för Mellanöstern; att visa vem som styr Amerika där hemma, och vem som ska styras av Amerika utomlands.”

Jag tycker att detta är en bra beskrivning av vad som försiggår. Det är därför jag valde att läsa upp den. Den fanns i en artikel i Aftonbladet. Jag tror att många delar den syn som kommer till uttryck och känner sig vanmäktiga inför att det inte är tillåtet att protestera emot detta. Det är inte tillåtet att stå upp och säga: Jag har en åsikt om det här. Jag tycker inte att krig är det rätta sättet att komma till rätta med internationell terrorism. Jag tror inte att vi ska använda B-52:or för att bomba bort de politiska ledare som vi inte gillar.

Jag har den uppfattningen. Jag tar mig friheten att stå för den – på demonstrationer, på gator, på torg och här i riksdagen. Men jag vill inte bli behandlad som om jag på det sättet skulle försvaga FN:s roll och styrka, eller att jag, för att jag har den åsikten, på något sätt skulle liera mig med Saddam Hussein. Det är vad många amerikaner får höra i dag när de i hundratusental går ut i protester emot det planerade kriget.

Det var många, Göran Persson, under den gångna helgen som gick ut i protester världen över, tiotusentals människor i alla världsdelar. De vill förhindra ett krig – stoppa kriget innan det börjar, som man säger i Frankrike.

Det är regeringar som har åsikter, Göran Persson. De är ju medlemmar i FN. Frankrike och Tyskland sitter till och med i säkerhetsrådet. Vad säger deras statsministrar? Stoppa kriget, vi ska inte ha något krig, är vad de säger.

Jag kan citera vad den franska utrikesministern sade: Ingenting rättfärdigar i dag ett militärt anfall. Inspektörernas arbete är tillfredsställande såsom det pågår.

Han avvisar det militära äventyret och den militära genvägen. Så sade han högt, och han fick medhåll av Tyskland, Kina och Ryssland. Joscha Fischer har sagt att en militärattack mot Bagdads regim innebär obegränsade och oförutsägbara risker i kampen mot terrorismen. De får medhåll. Ett land som är medlem i FN har all möjlighet – och skyldighet och ansvar, menar jag – att ha en åsikt om det som nu sker. Man ska inte bara vänta utan säga: Nu måste vi göra något. Nu måste vi agera. Vi har ett ansvar. Här har vi en stormakt som har starka planer på att invadera, ockupera och sedan administrera ett annat land under kanske fem års tid. Vi känner igen mönstret.

Tycker vi att detta vore bra? Nej, måste vi våga säga. Nej, vi tycker inte det. Vi måste försöka på alla andra sätt. Den tidsfrist som nu har uppstått genom den resolution som säkerhetsrådet har tagit kan inte innebära att det läggs en död hand på alla initiativ och på alla åsikter. Denna tidsrymd måste utnyttjas av varje lands ledning. Sverige som ett alliansfritt land har ju unika möjligheter att agera till stöd för de världsomfattande protester som nu växer fram. I USA lämnade 25 kvinnor kongressen och sade att de inte deltar i besluten. Det finns en stark opinion. I Sverige håller vi kvinnor som sitter här i riksdagen på att bilda en organisation för kvinnor mot krig. På alla nivåer kan man göra någonting. Folk ute på gatorna och vi parlamentsledamöter kan göra saker, och statsministern har ett stort ansvar för att rösten höjs.

Jag är oroad över det som jag har fått höra att statsministern har sagt i olika intervjuer: Det är inte bra med krig, men det är bra om det blir kort. Jag önskar inte krig.

Jag vet att Göran Persson inte vill ha krig. Men hur kan vi hjälpas åt, Göran Persson, för att förhindra detta? Hur kan vi hjälpas åt med att påverka de beslut som kommer i säkerhetsrådet när resolutionen så att säga har spelat ut sin roll? Hur kan vi påverka att de kommande besluten inte kommer att handla om militära angrepp? Hur kan vi se till att stärka FN som den organisation den ska vara för att förhindra att människor blir utsatta för krigets gissel? Det är så det står i stadgarna. Nu håller vi snart på att få ett FN som blir en organisation för stormakternas krigshets. Vi har ett uppdrag. Jag tycker att vi ska se allvarligt på det.

Jag vill naturligtvis ha en svensk statsminister som står i täten för en opinionsyttring som stöder freden och de demokratiska krafterna. Jag vill se en statsminister som ställer sig i täten för demonstrationerna för freden. Jag vill se en statsminister som använder EU för att komma fram med initiativ och dialoger och tar kontakter. Jag såg att Grekland nu har inlett ett kontaktsökande för att skapa möten för dialog om fred. Till och med Turkiet har tagit initiativ för att samla arabländer till ett toppmöte. Sverige har möjligheter, i EU precis som i FN, genom dialog och diplomati. Det finns mycket att göra.

Jag blir bekymrad när jag hör den svenska utrikesministern säga om de fredsmanifestationer som sker att det inte är bra om vi visar att det finns en oenighet i länderna, att vi måste stå enade gentemot Saddam Hussein, annars kan han uppfatta att vi är oeniga. Precis detta var också statsministern lite grann inne på i sin replik till mig. Är det så att jag

försvagar FN genom att säga att vi måste påverka FN:s beslut? Nej, så är det faktiskt inte, lika lite som det är fredsdemonstrationerna som stärker Saddam Hussein.

Vi kan inte ha det på det viset. Vi kan inte ha ett mentalt debattklimat och ett politiskt klimat som säger: Är du mot Bush så är du med Saddam Hussein. Det är inte sant. Jag vill inget hellre än att Saddam Hussein försvinner, men jag vill inte använda bomber. Jag hoppas att Göran Persson är av samma uppfattning.

Min enkla fråga, som går att besvara på 36 sekunder, är om vi kan gå tillsammans i en demonstration den 15 februari, en världsdagsdemonstration för att förhindra kriget, under parollerna Inget missbruk av FN för krig, Inget svenskt stöd till USA:s krigspolitik och Solidaritet med Iraks folk för fred och demokrati. Kan vi gå tillsammans, Göran Persson? Jag gör gärna det. Jag hoppas att vi kan göra sällskap.

(Applåder)

Anf. 51 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet av två anledningar.

Jag tycker att det är påfrestande att höra Gudrun Schyman tala som om hon på något sätt vore ensam om att inte vilja ha krig. Det finns ingen människa och inget parti i det här parlamentet som vill ha krig. Det är väl den självklaraste sak i världen. Men Gudrun Schyman talar som om det fanns en vit och en svart ruta att välja mellan. Gudrun Schyman säger: Jag förbehåller mig rätten att uttala min åsikt. Självklart – men irakierna har inte den rätten. Då får de en kula i nacken. Så ser den grå och trista vardagen ut, där det inte är så enkelt som det låter när Gudrun Schyman presenterar den.

Sedan var det detta med kärnkraften. Från 1997 till 2001 ökade vårt lands elförbrukning, som jag sade förut, med 8 terawatt. Det motsvarar två Barsebäcksreaktorer. Vind och biobränslen har tillfört motsvarande en fjärdedels Barsebäcksreaktor. Nu vill Schyman stänga Barsebäck 2 i år. Finns det någon i den här kammaren som tror att vi då inte kommer att släppa ut en massa ytterligare koldioxid? I så fall finns det de i kammaren som har en större tro på under än vad jag har – och det säger inte lite, herr talman.

(Applåder)

Anf. 52 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag inbjuder härmed Alf Svensson till samma demonstration.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är glad att Gudrun Schyman nyanserade sig om FN. Hon säger nu att hon också står bakom resolution 1441. Det är bra. Den talar om att man också kan använda militära insatser om vapeninspektörerna inte kommer fram i sitt arbete. Taktiken nu måste vara att ge vapeninspektörerna allt stöd.

Alla hoppas vi och önskar att vi ska undvika krig. Ingen ordridå i världen får dock mig att ändra uppfattning när det handlar om det grundläggande utrikespolitiska förhållningssättet, nämligen att vi är lojala med FN-besluten även om vi inte alltid tycker att de är bra. Så är det i en

demokrati. Vi får inte alltid som vi vill. Men utan en internationell rättsordning som uttolkas av FN är små länder tillspillogivna, och då är det bara USA som dominerar. Dit vill inte jag, och heller inte Gudrun Schyman.

Låt oss också inse en sak: Det finns ingen åsikt som uttrycks i den här kammaren i dagens debatt som inte också uttrycks i den amerikanska kongressen. Det är intressant att notera.

Anf. 54 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Regeringen byggde sin valframgång på att tala om välfärd. Statsministern fortsätter också i den här debatten att prata om välfärd. Enligt Socialdemokraterna är valet detta: Antingen är man för välfärd, eller också är man för skattesänkningar. Det är det enda val man har. Detta var en framgångsrik strategi för Socialdemokraterna i valet, men man kan undra om det är en framgångsrik strategi för Sverige.

Människor med låga och normala inkomster i Sverige i dag betalar världens högsta skatter. Många kvinnor i offentlig sektor kan inte leva på sin lön därför att de har låga löner och höga skatter. Men när vi nu har dessa höga skatter, framför allt de med låga och normala inkomster, kan man fråga sig: Har vi världens bästa skola? Har vi världens bästa sjukvård, världens bästa polis och världens bästa vägar?

I tider av stress, utbrändhet och dubbeljobb – har välfärden ökat för oss? För vanliga familjer är det inte säkert att den har ökat de senaste 20 åren. Hur kan det komma sig att varje familj för 20–30 år sedan kunde klara sig på en lön? I dag får vi knappt vardagen att gå ihop med två löner, med två förvärvsarbetande i en familj.

Under lång tid har regeringen försökt ignorera detta genom att tala om annat, genom att tala om utgifter i stället för inkomster och genom att vifta med siffror som visar att det går sämre för andra länder men bra i Sverige. Ibland vill man till och med bevisa detta genom att vantolka siffror från OECD, som man gjorde i förra veckan. Man var dock snabb med att dra tillbaka pressmeddelandet om detta.

Men vilket besked har Socialdemokraterna att ge till alla de föräldrar som är oroliga för att barngrupperna bara blir större och större, till alla som står i vårdköerna och till dem som är sjukskrivna månad efter månad utan möjlighet till rehabilitering? Vad säger man till dem som inte får lönen att räcka ens till det allra viktigaste, till dem som ser att människorna i vården och omsorgen och inom polisen slits ut när de tar hand om våra nära och kära och skyddar oss? Hur tror statsministern att det känns en helgkväll i Västerbottens inland när man tillsammans med en annan är ansvarig för ett polisdistrikt lika stort som Belgien? Hur känns det att vara anställd i den offentliga sektorn? Hur känns det för medborgarna när det gäller tryggheten?

När det kommer till tillväxt är kejsaren naken. Kanske är det därför Göran Persson så gärna pratar om EMU, senast hos Svenskt Näringsliv i förra veckan. Skulle han ha valt att prata om tillväxtfrågorna hade han mötts av burop. Nu fick han i stället applåder därför att man är för ett inträde i EMU.

För Sveriges del skulle vi dessutom kunna utveckla den hållbara tillväxten. I ett läge där vi är i topp när det gäller utbildning, forskning och innovationer borde Sverige kunna utveckla affärsidéer som är nödvän-

diga för den hållbara utvecklingen. Vi skulle till och med kunna bli världsledande. Tänk på alla de energisystem vi har diskuterat här i dag och som vi skulle kunna utveckla och bli världsledande på! Tänk om vi skulle ställa om vårt bränslesystem så att det blev långsiktigt hållbart! Den sunda och säkra mat som vi alla vill ha skulle kunna produceras här i Sverige, och nya idéer skulle kunna komma fram. Om vi nyttjade vår topplacering i utbildningsnivå, forskning och innovationer till att också förverkliga detta i ekonomisk tillväxt skulle vi ha bra mycket mer resurser i vårt land.

Det är bristen på företagsklimat som gör att vi inte förmår utnyttja denna potential. Uppfinningarna far utomlands, blir till goda affärsidéer och skapar jobb och ekonomisk utveckling på andra ställen än i Sverige. Jag skulle vilja få en förklaring till varför så många uppfinningar inte realiserar här i Sverige.

Problemen som de människor möter som vill starta företag är inte okända. Det handlar om skatt som måste betalas in innan man har fått inkomsterna. Det är krångliga regler och långa handläggningstider, och det är många gånger ett dåligt bemötande från myndigheterna. Det är blanketthysteri, och det är till och med hot om vite om man missar ett datum. Den som vill starta ett företag må ha hud av stål för att stå ut med både den misstänksamhet och den avoghet som många gånger möter nyföretagaren.

För kvinnor som vill starta företag är krånglet ofta dubbelt. Den största sektorn där kvinnor arbetar, sjukvården och omsorgen, är i stor utsträckning stängd för kvinnors företagande. Statsministern uppmanade förra veckan hos Svenskt Näringsliv den privata sektorn att öka konkurrensen. Märkligt nog sade han ingenting om konkurrensen inom den offentliga sektorn.

Trots att vi nu skriver år 2003 har kvinnor faktiskt inte samma möjligheter som män när det gäller företagande. Ofta drabbas kvinnor av myndigheters, rådgivares och bankers misstänksamhet, och de har svårt att få lån och riskkapital. Men jag måste säga att jag blir mest upprörd när jag hör hur myndighetspersoner bemöter kvinnor som vill starta företag.

En kvinna berättar att hon när några kvinnor tillsammans skulle starta ett aktiebolag från en myndighetsperson fick frågan: Kommer ni verkligen att kunna hålla sams nu när ni ska starta ett företag?

En annan kvinna som vände sig till länsstyrelsen för att fråga om stöd till företagande fick höra: Är det verkligen nödvändigt att ni ska jobba heltid? Kan ni inte jobba deltid? Jag bara undrar bara om motsvarande frågor skulle ha ställts till män som var intresserade av att starta företag.

Jag hoppas att den handlingsplan för jämställdhet som statsministern talade om också innehåller förhållningsregler på området jämställdhet när det gäller våra myndighetspersoner. Detta är absolut nödvändigt.

Utmaningen för framtiden ligger också i att bejaka företagsamheten. Tänk er en situation där hela vårt samhälle var inriktat på att stödja företagsamma människor, där hela vår byråkrati var inriktad på att hjälpa dem som är företagsamma! Nästan ingen kan tänka sig den situationen, för den är så långt man kan komma från den verklighet som i dag finns. Och tänk om vi skulle hjälpa företagen att hitta – som man säger – *one*

door in, en dörr in, till vår byråkrati och vårt regelverk. Det skulle för-
enkla för väldigt många.

Allra värst är naturligtvis den misstro som kommer från politiskt håll. Känslan av att inte vara önskvärd och detta med att regeringen hellre ser 10 stora än 10 000 små företag är naturligtvis ett bekymmer. Tydligast blir det när LO-ordföranden i en intervju säger att vi inte behöver fler småföretag. Kanske är det naturligt – för vad skulle kunna vara värre för partier och organisationer som bygger på avundsjukan än att någon lyckas skapa sig en bättre framtid?

Förmodligen är det också så att den enskilt viktigaste frågan faktiskt är att ändra maktens attityd till just entreprenörer. Det måste vara slut på missunnsamheten och avunden. Det ska inte behöva vara så att enda sättet att bli rik i Sverige är att vinna på Lotto, att ha tur på börsen eller att bli framgångsrik som popartist eller idrottsstjärna. Det måste vara tillåtet att bli rik på att vara företagare!

Herr talman! Ett av skälen till att tillväxten haltar och inkomsterna blir mindre är faktiskt att stora delar av Sverige aldrig får chansen att bidra. I större delen av vårt land försvinner underlaget för jobb, skatter och välfärd, och mer än varannan kommun minskar i befolkning. Bara en femtedel av kommunerna växer. Klyftorna ökar för varje dag, precis som jag tidigare sagt.

Det handlar inte om viljan att bidra, utan det handlar om rättvisa förutsättningar när det gäller möjligheterna att bidra. Med dåliga bredband och med dåliga vägar och när servicen urholkas är det inte lätt att kunna få bidra till tillväxten. Regional rättvisa handlar inte bara om landsbygden, utan den handlar om oss alla.

De som i dag oroas över skatteutjämningar bör veta att om vi inte löser den regionala obalansen, om inte hela Sverige får möjlighet att växa, är skatteutjämningen i dag bara en västanfläkt jämfört med kostnaden för att i framtiden försörja hela landsändar. I grund och botten tycker ju också utjämningens kritiker att barnen i Dorotea ska ha samma rätt till en bra skola, att äldre i Höör ska kunna få en god omsorg och att invånarna i Årjäng har rätt till polis skydd.

Som vanligt, höll jag på att säga, handlar regeringens politik om yta och kosmetika, om att släta över och om att dölja – inte om att lösa problemen. Felen med nuvarande politik tycker jag blev väldigt tydliga när tiotusentals – ja, kanske hundratusentals – människor förgäves tittade på nyheterna då Vägverkets tioårsplan presenterades. Var fanns alla vägar? Var fanns alla de framåtriktade projekt som vi i dag behöver i Sverige? Det var en lång önskelista. Men vi vet att pengarna inte finns därför att man har lagt det mesta i slutet av planperioden.

Ännu värre är tanken om bredband åt alla. Förut var det lite enklare, för då kunde vi kritisera Björn Rosengren för att han pratade vitt och brett och för att han – trots alla vackra tal – inte levde upp till idén om bredband åt alla.

Men vad säger man då om den nya kommunikationsministern? Hon tycker ju inte ens att det här är viktigt. Hon tycker inte ens att staten har ett ansvar, utan hon menar att fattiga kommuner, ofta socialdemokratiska kommuner i glesbygden, ska fixa detta med bredband, och hon har sitt stöd i regeringen.

Kommuner som har fullt sjå med att klara skolan, vården och allt annat som de har ansvar för ska nu också bygga bredband därför att staten drar undan sitt ansvar.

För 150 år sedan klarade vi av att bygga ut järnvägsnätet. För 50 år sedan byggde vi motorvägsnätet. Vi har byggt ett gemensamt telenät – allt utifrån idén om att staten ska stå för infrastrukturen och marknaden för trafiken. Vi vågade ta sprången därför att vi ville vara främst också i den nya tiden.

Därför blir jag upprörd när den nya IT-ministern menar att man måste ägna sig åt innehåll på nätet snarare än åt infrastrukturen, att man måste visa på nyttan. Det är ungefär som att vi som inte har tillgång till bredband inte alls förstår vad vi ska ha sådant till – vi måste tala om för er hur viktigt det är och sedan kan vi bygga bredband.

Jag kan tala om för statsministern att jag använder datakommunikation varenda dag, också från min hemadress. Tyvärr fungerar det inte, och så är det också för många andra runtom i vårt land.

Herr talman! Det är många som aldrig får möjlighet att bidra, men inte därför att de inte vill utan just därför att de inte får möjligheten. Det handlar inte bara om människor som bor utanför de stora städerna, utan det handlar om alla de människor som söker ett nytt hem i Sverige och som – precis som statsministern sade – sitter och läser platsannons efter platsannons men aldrig får något jobb. Man hindras av diskriminering, krångel och byråkrati – detta trots att vi så väl behöver alla dessa på den svenska arbetsmarknaden.

Det handlar också om människor som har blivit långtidssjuksskrivna, utbrända och slutkörda. Det är naturligtvis ingen naturlag att sjukskrivningarna ska öka och inte heller att svenskarna ska vara sjukare än andra. Dessutom är det inte bara ett arbetsmiljöproblem. I många stycken handlar det också om ett systemfel, om hur vi organiserar välfärden.

De flesta människor bryr sig inte ett dugg om vilken myndighet det är som står för servicen, utan man vill ha hjälp. Vilken generaldirektör som är ansvarig eller vilket departement som myndigheten lyder under är inte intressant. Människor blir sjuka och behöver hjälp. De vill ha hjälp med sjukvård, rehabilitering och utbildning, och de vill komma tillbaka till jobbet. De vill inte ha något organisationsschema, utan de vill ha kraftfulla åtgärder. Därför måste myndigheter samarbeta, och därför måste vi förändra stelbenta regelverk och se till att dessa utformas efter individen – inte efter vad myndigheter och andra säger.

Vi vet att det kan fungera. Det har vi sett i Eskilstuna och i Laholm. Jag tycker att regeringen har tillräckligt med bevis för att se att det är effektivt när myndigheter samarbetar och har fokus på individen i stället för på regelverken.

Jag hoppas verkligen att vi nu äntligen kan åstadkomma den finansiella samordning som vi så länge egentligen har varit överens om. Dock har långbänkar gett regeringen möjlighet att förhindra att detta genomförs.

I stället för att ta itu med problemen försöker regeringen dölja dem. Jag är helt övertygad om att statsministern om några år kommer stå här och säga att man har minskat sjuktalen därför att man har förpassat en del av de sjuka till förtidspensionering. Det är den kraftfulla metod som regeringen nu använder för att minska sjuktalen.

Regeringen har i veckan presenterat ett program för förbättrad hälsa – 20 mål för folkhälsopolitiken – som handlar om allt från mer tid med barnen, minskad alkoholkonsumtion, förbättrad förebyggande hälsovård, förändringar i sjukförsäkringen till finansiell samordning. Och jag kan bara meddela statsministern att Centerpartiet naturligtvis är oerhört intresserat av att hitta en gemensam lösning på den stora fråga som tar så mycket resurser ifrån den övriga välfärden i Sverige i dag.
(Applåder)

Anf. 55 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Det är hopplöst att hinna ta upp allting som är viktigt i en sådan här partiledardebatt. Jag vill börja med att tacka Gudrun Schyman för att hon ägnade nästan hela sitt anförande åt att tala om vikten av debatt kring kriget mot Irak som eventuellt ligger framför oss. Miljöpartiet har med anledning av det begärt en särskild debatt här i riksdagen som kommer att hållas på fredagen. Där kommer vi att fortsätta debatten. Vi inom den globala gröna rörelsen menar att ett sådant krig riskerar att få katastrofala humanitära konsekvenser, att det bidrar till att spä på hatet och motsättningarna i världen på ett sätt som kommer att leva kvar under lång tid, att det fortfarande finns hopp om en fredlig lösning och att en global militär nedrustning kan följa på den upprustning som sker i dag. Vi menar att Sverige kan bidra till en sådan utveckling. Det här kommer vi som sagt att utveckla mer i den debatt som kommer att hållas i riksdagen på fredagen.

För tre månader sedan inledde Miljöpartiet en ny period av samarbete med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Vi är nu överens om att vi ska genomföra en rad saker tillsammans under de kommande åren. Vi kommer gemensamt att ta ansvar för den ekonomiska politiken.

Vi har sammanfattat det i ett 121-punktsprogram för en rödgrön förändring. Syftet för oss gröna är att se till att ta några steg på vägen mot ett samhälle där vi inte förstör livsförutsättningarna för kommande generationer, där vi visar solidaritet med utsatta och där alla människor ges möjlighet att utvecklas som individer på det sätt som de själva vill och kan.

En av de viktigaste utmaningarna de kommande åren är ohälsan och bristen på resurser inom vårdsektorn. Allra mest bekymrad är jag faktiskt, och har så varit i flera år, över att det är så många i Sverige som mår psykiskt dåligt och att många av dem är unga. Köerna till psykiatrisk vård är ofta långa. På vissa ställen har det gått så långt att bara akut självmordsbenägna patienter får snabb hjälp. Ibland tvingas patienter vänta på terapi i flera veckor trots risk för självmord. En person som hade lika akuta fysiska symtom skulle knappast skickas hem. Psykiatrisk vård är ofta nedprioriterad och dessutom av låg status. Patienterna är svaga lobbygrupper, och det är fortfarande i det närmaste tabubelagt att tala om man har behov av psykiatrisk hjälp, även om det har blivit lite bättre de senaste åren.

Landstingen behöver mer resurser och ska få mer resurser till vården. En av Miljöpartiets prioriteringar både för den kommande mandatperioden och som vi har arbetat för under tidigare år är att öka tillgängligheten i den psykiatriska vården.

Ohälsan i arbetslivet och de många långtidssjukskrivningarna är det som är mest inne att debattera nu, och det är också ett av de största problemen. Det finns ingen enkel lösning på det. Det är ingen enskild åtgärd som ensam kan lösa problemet, utan det behövs en mängd åtgärder. Bland dem är erbjudanden om flexibel deltidssjukskrivning, sänkt arbetstid, högre krav på arbetsgivarna att ta sitt rehabiliteringsansvar några av de förslag som vi i Miljöpartiet tycker är väldigt bra.

Men när man har lyssnat på de senaste veckornas debatt i medier är det lätt att tro att det inte alls är ohälsan som är det största hotet mot den svenska välfärden, utan det är stängningen av den andra kärnkraftsreaktorn i Barsebäck. Kärnkraftskramarna inom Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och fackförbundet Metall målar gärna upp stängningen av Barsebäck som förutom att det hotar välfärden också som ett miljöhot. De talar om den hemska importerade danska kolkraftselen och om den rena svenska kärnkraften. Visst låter det fint. Hur kommer det sig då att ingen av de stora svenska miljöorganisationerna håller med dem?

Vi kan ha en tipstävling.

1: Miljöorganisationerna bryr sig egentligen inte alls om miljön utan bara hycklar därför att det är trendigt, det går att tjäna pengar på det.

x: Miljöorganisationerna tycker inte att växthuseffekten och utsläppen från de danska kolkraftverken är något miljöproblem.

2: Miljöorganisationerna menar att det finns andra alternativ som kan lösa energiproblemet.

Det finns säkert en del här som tror att det är något av de två första alternativen, men jag kan avslöja att det finns andra alternativ som kan lösa energiproblemet.

Det påstås, det har påståtts i dag också, att vi har brist på el. Det är fel. Sju av de tio senaste åren har vi tvärtom exporterat el från Sverige. Varje år körs en del av reaktorerna på halvfart för att det inte går att sälja all el som produceras. En hel del el dumpas för att värma upp vatten, och den kraftvärme som vi har är långt ifrån utnyttjad. Sverige har en så stor produktionskapacitet att vi ett normalår i Sverige förbrukar 2,6 gånger mer el än resten av EU. Jag sade det tidigare, jag säger det igen. För dem som tycker att det är svårt med matte kan jag säga att 2,6 gånger mer är att vi i Sverige använder mer än dubbelt som mycket som varje EU-medborgare.

Det finns en orsak till detta, och det är att vi väldigt många år har haft ett av Europas lägsta elpriser, både för industrin och för hushållen. Det har funnits en väldigt dålig lönsamhet i att investera bort energiförbrukning. Det har varit mycket billigare att investera bort människor. Vi har höga arbetsgivaravgifter, vi har höga skatter på arbete, vi har låga skatter på energi. Då blir det billigare att investera bort människor än att investera bort energiförbrukning. Det är därför som Miljöpartiet de gröna under många år har jobbat för att man ska genomföra skatteväxling. Skatteväxling innebär att man sänker skatterna på arbete och i stället höjer skatten på energi. Det gör det lönsamt att investera bort energiförbrukning. Det gör det lönsamt att investera bort elvärme och ersätta den med andra uppvärmningsformer. Man får mer pengar direkt i plånboken.

Miljöpartiet tycker att det är bra om förändringen av energisystemet sker successivt och med en tydlig inriktning. Ett sätt att nå det är att använda sig av skatteväxlingen, särskilt när man under lång tid framöver

har bestämt på vilket sätt det ska genomföras. Men det behövs också stöd för att investera i energieffektiv teknik, framför allt för hushållen. Det ska inte bara vara de rika som har möjlighet att investera bort elvärmen när elpriserna stiger, utan det ska finnas en möjlighet för alla att göra den typen av investeringar och göra avdrag på skattsedeln för detta.

Kärnkraften är inte ren eller säker. Det innebär radioaktivt avfall i flera hundra tusen år. Uranbrytningen är enormt miljöförstörande. Våra reaktorer är inte, som man kan tro när man lyssnar på debatten, de modernaste och säkraste i världen, utan tvärtom. Barsebäck lever inte ens upp till de säkerhetsmål som Sydkraft och Vattenfall själva har satt upp. Det är många reaktorer i Sverige som redan lever på övertid. Den fråga som vi står inför, och det snart, är inte huruvida vi politiskt ska avveckla fler reaktorer utan vad vi ska göra när flera av de här reaktorererna antingen stängs för gott eller är tvungna att stå stilla i flera år på grund av repareringsarbeten. Då kan vi välja att som politiker ta tag i det eller bara titta på och säga: Oj, nu ökade visst energiförbrukningen. Då får vi väl bygga några nya reaktorer. Det finns i och för sig ingen ekonomi i det, men vi kan väl bidra lite från staten.

Jag skulle vilja så här: Avveckling är utveckling. Om vi har en tydlig inriktning på kärnkraftsavvecklingen kommer det också att finnas företag som vågar satsa på de förnybara energikällor som det finns väl utvecklad teknik för att använda sig av i dag.

När kärnkraften avvecklas stiger kanske elpriserna. Man tror att elpriserna i Sverige kommer att stiga till ungefär europeiska nivåer oavsett om vi avvecklar kärnkraften eller inte därför att det finns en gemensam elmarknad. Om vi inte gör någonting kan vi få extrema elpriser samtidigt som vi riskerar att få en elbrist. Det tycker vi i Miljöpartiet vore väldigt oansvarigt.

När det gäller elkonsumention tycker vi i Miljöpartiet att Sverige bör närma sig EU, men detta ska inte tolkas som ett generellt ställningstagande.

Vi har i dag i partiledardebatten märkt av EMU-kampanjen. Det är snart folkomröstning. De olika sidornas företrädare håller på att formera sig. Vi ska ta ställning till ja eller nej till att införa euro. Jag tycker att det är en fullständigt sanslös frågeställning – som om vi i Sverige skulle kunna stoppa euron från att användas här. Den används redan som betalningsmedel på en mängd olika ställen i Sverige och fler lär det bli. Såvitt jag vet är det inte förbjudet och vi i Miljöpartiet har inte för avsikt att förbjuda det.

Så det vi ska rösta om är om vi ska byta ut vår valuta och föra över makten över valuta- och räntepolitiken till den europeiska centralbanken eller om vi ska ha kvar vår valuta och ha kvar makten över valuta- och räntepolitiken. Den är det vi ska rösta om. Hade det varit så svårt att skriva det på valsedeln?

Det är egentligen inte alls en fråga om ja eller nej utan det är två alternativ som vi ska rösta om. Jag är trött på att vara nejsägare. Det passar inte med min personlighet. Jag är positiv och framtidsinriktad.

Jag börjar nog luta åt att valsedelstexten borde ha utformats av en oberoende instans och inte av politiker över huvud taget. Då kunde vi ha ägnat oss åt att diskutera sakfrågan i stället för frågeställningen. I det

sammanhanget har jag varit ett dåligt exempel eftersom jag inte har gjort det.

Jag tror inte på en centralisering av valuta- och räntepolitiken. Jag tror inte att det är det bästa för den svenska ekonomin, och jag tror inte heller att det är det bästa över huvud taget. Vi kommer nog att få se mer av nackdelar av detta under det närmaste året.

Vi i Miljöpartiet kommer att fortsätta att arbeta för att Sverige ska ta några steg mot ett större ansvar för miljön, för utsatta människor både här och runtomkring i världen och för att ge människor mer inflytande över sin egen vardag.

Tack för att ni har lyssnat!
(Applåder)

Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tänkte passa på att göra några kommentarer i anledning av Irakdiskussionen. Jag är mycket tacksam över att den diskussionen förs här i kammaren. Det är viktigt att vi diskuterar den frågan.

Det är angeläget att vi i Sverige talar om att vi har en uppfattning om vad som vi tror är rätt och riktigt. Jag håller med Alf Svensson när han säger att ingen i den här riksdagen vill ha krig. Vi måste göra allt vad vi kan för att undvika en invasion i Irak. Men vi måste också se till att det blir en demokratisk utveckling i länder runtom i världen.

Det bästa instrumentet för att samarbeta i det sammanhanget är enligt mitt och Centerpartiets förmenande FN. Det är därför jag blir så oroad när Gudrun Schyman vill ställa FN åt sidan.

Men jag är också lite oroad över den lågmälda ton som statsministern ibland använder. Grekland har tagit initiativ i EU. Man vill bidra till att förhindra att krig uppstår. Jag tycker att Sverige ska uttrycka ett stöd för det initiativet och finnas med för att hjälpa till att åstadkomma detta.

Det är också viktigt att markera att om vapeninspektörerna behöver mer tid, ja, då ska de få det. Om vi kan förhindra ett krig på det sättet, ja, då ska vi också bejaka att de får den möjligheten.

Ska det ske krigsaktiviteter i Irak måste det till ytterligare ett beslut i FN. Vi kan inte låta USA göra sina egna tolkningar. Inte minst från EU:s sida måste vi stå enade om tolkningen att beslutet ska tillbaka till FN innan någonting vidare kan ske.

Man bör också jämföra Irakfrågan med det som händer i Nordkorea. Nordkorea är inte det land som vi i kammaren älskar mest. I Nordkorea respekteras inte mänskliga rättigheter och det finns bevisligen ett kärnvapenprogram. Men med Nordkorea är man beredd att förhandla. För Irak gäller någonting helt annat. Egentligen finns det inte någon större skillnad mellan dessa två länder som gör att man har anledning att agera på skilda sätt.

Jag hoppas att länderna inom FN står eniga för att skapa fred och säkerhet och att FN får fortsätta att vara det organ som ska tolka folkrätten. FN har vårt fulla stöd. Men jag hoppas också att alla de som hetsar för krig lugnar ned sig och försöker att hitta andra sätt för att komma fram.

Det finns bara förlorare i krig. Så är det ju. Ibland är det nödvändigt med krig som i Afghanistan eftersom USA i det sammanhanget var hotat och eftersom folkrätten gav USA den rätten. Det är inte lika tydligt i den här frågan. Därför är det viktigt att vi anstränger oss till det yttersta för

att stärka den opinion som vill undvika krig och som vill åstadkomma en annan demokratisk utveckling både i Irak och i Nordkorea.
(Applåder)

Anf. 57 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Varken jag, Gudrun Schyman eller några andra av oss som delar den uppfattning som Gudrun ägnade mest tid åt att presentera här i dag tycker att man ska underminera FN. Tvärtom anser vi att man ska att använda sig av FN och att vi från Sveriges sida aktivt ska delta i den debatt som förs i alla andra länder.

Det är ungefär som att säga att om vi fattar ett beslut i riksdagen ska inte jag ha någon åsikt innan och inte förrän efteråt ska jag tala om huruvida jag tyckte att det var bra eller inte. Vi ska redovisa vår åsikt i FN. Inför FN:s beslut ska vi ha en debatt här i Sverige där regeringen ska ha en uppfattning i frågan. Det är detta som vi kräver.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade att *Gustav Fridolin* (mp) avsagt sig uppdraget som suppleant i finansutskottet, *Mikael Johansson* (mp) som suppleant i lagutskottet och *Mikaela Valtersson* (mp) som suppleant i kulturutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

3 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält

Mikael Johansson som suppleant i finansutskottet efter Gustav Fridolin,

Gustav Fridolin som suppleant i lagutskottet efter Mikael Johansson,

Gunnar Goude som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet under Åsa Domeijrs föräldraledighet och

Ewa Larsson som suppleant i kulturutskottet från och med den 23 januari efter Mikaela Valtersson.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i finansutskottet

Mikael Johansson (mp)

suppleant i lagutskottet

Gustav Fridolin (mp)

4 § Meddelande om val

Förste vice talmannen meddelade att val till Nämnden för lön till riksrevisorerna skulle äga rum *torsdagen den 23 januari*.

5 § Meddelande om statsministerns frågestund

Förste vice talmannen meddelade att statsministerns frågestund skulle äga rum *torsdagen den 30 januari kl. 14.00*.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2002/03:50 till utbildningsutskottet

Skrivelse
2002/03:29 till miljö- och jordbruksutskottet

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
2002/03:32 Tilläggsprotokoll till Europakonventionen – dödsstraffets totala avskaffande i Europa
2002/03:33 Barns förmögenhet vid beräkning av bostadsbidrag
2002/03:34 Adelns offentligrättsliga status
2002/03:37 Reklam för kemiska produkter, m.m.
2002/03:39 Ändringar i foderlagen, m.m.
2002/03:40 Elcertifikat för att främja förnybara energikällor
2002/03:42 Vissa förbrukningsartiklar

8 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 22 januari

2002/03:138 av *Kerstin Lundgren* (c) till statsrådet Mona Sahlin
Barnäktenskap och lika villkor i äktenskapslagstiftningen

2002/03:139 av *Anne-Marie Pålsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Fastighetsskatten

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 januari.

9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 januari

2002/03:418 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Israeliska säkerhetspolisen Mossad

2002/03:419 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Barnomsorg

2002/03:420 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Väldsskildringsrådet

2002/03:421 av *Anita Sidén* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Avel av ledarhundar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 januari.

10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 december

2002/03:304 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till finansminister Bosse Ringholm
Satsning på förskolan

2002/03:373 av *Ulla Löfgren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Jordförvärvslagen

2002/03:375 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Avhuggningsstraffet i Iran

2002/03:377 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Utsänd representant i Burundi

2002/03:392 av *Owe Hellberg* (v) till miljöminister Lena Sommestad
VA-taxor för olika boendeformer

2002/03:393 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Det kommunala utjämningssystemet

2002/03:395 av *Maud Olofsson* (c) till statsminister Göran Persson
Nordkorea och icke-spridningsavtalet

Svar 2002/03:304 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 januari.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 januari.

11 § Kammaren åtskildes kl. 12.29.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 36
(delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	1
Anf. 2 BO LUNDGREN (m) replik.....	5
Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	5
Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik.....	6
Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	6
Anf. 6 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	7
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	8
Anf. 8 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	8
Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	9
Anf. 10 ALF SVENSSON (kd) replik.....	10
Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	10
Anf. 12 ALF SVENSSON (kd) replik.....	11
Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	11
Anf. 14 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	12
Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	12
Anf. 16 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	12
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	13
Anf. 18 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	13
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	14
Anf. 20 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	14
Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	15
Anf. 22 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	16
Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	16
Anf. 24 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	17
Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	17
Anf. 26 BO LUNDGREN (m).....	17
Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	21
Anf. 28 BO LUNDGREN (m) replik.....	21
Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	22
Anf. 30 BO LUNDGREN (m) replik.....	22
Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	23
Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik.....	23
Anf. 33 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	24
Anf. 34 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	25
Anf. 35 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	25
Anf. 36 LARS LEIJONBORG (fp).....	26
Anf. 37 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	29
Anf. 38 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	29
Anf. 39 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	30
Anf. 40 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	30
Anf. 41 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	31
Anf. 42 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	32
Anf. 43 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	32
Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	32
Anf. 45 ALF SVENSSON (kd).....	33

Anf. 46 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	36	Prot. 2002/03:44
Anf. 47 ALF SVENSSON (kd) replik.....	36	22 januari
Anf. 48 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik.....	37	
Anf. 49 ALF SVENSSON (kd) replik.....	37	
Anf. 50 GUDRUN SCHYMAN (v)	38	
Anf. 51 ALF SVENSSON (kd) replik.....	41	
Anf. 52 GUDRUN SCHYMAN (v) replik.....	41	
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	41	
Anf. 54 MAUD OLOFSSON (c).....	42	
Anf. 55 MARIA WETTERSTRAND (mp).....	46	
Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c).....	49	
Anf. 57 MARIA WETTERSTRAND (mp).....	50	
2 § Avsägelser.....	50	
3 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott.....	50	
4 § Meddelande om val.....	51	
5 § Meddelande om statsministerns frågestund	51	
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	51	
7 § Bordläggning.....	51	
8 § Anmälan om interpellationer.....	52	
9 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	52	
10 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	52	
11 § Kammaren åtskildes kl. 12.29.....	53	

